

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2016**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΠΑΚΑΛΗ ΝΙΚΟΥΛΑ

Α.Μ: 2012033

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2017

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η πτυχιακή εργασία είναι εξ' ολοκλήρου δικό μου έργο και κανένα μέρος της δεν είναι αντιγραμμένο από έντυπες, ηλεκτρονικές ή άλλες πηγές, μετάφραση από ξενόγλωσσες πηγές ή/και αναπαραγωγή από εργασίες άλλων ερευνητών ή φοιτητών. Όπου έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, το προσδιορίζω σαφώς μέσα από την καλή χρήση αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία. Με το παρόν κείμενο δηλώνω πλήρως και αποκλειστικά υπεύθυνος/η για το περιεχόμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας καθώς και για τυχόν παράβαση σχετικών Νόμων, κανόνων και δεοντολογίας στην εργασία αυτή, και αναλαμβάνω πλήρως και αποκλειστικά όλες τις συνέπειες του Νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή (ολικώς ή τμήμα της) δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας. Επίσης δηλώνω πλήρως και αποκλειστικά υπεύθυνος/η έναντι του Νόμου ή έναντι τυχών απαιτήσεων άλλων για οποιοδήποτε θέμα (π.χ. πνευματικών δικαιωμάτων, δυσφήμισης, κ.α.) μπορεί να εγερθεί διαχρονικά και αφορά το περιεχόμενο της εργασίας αυτής. Τέλος δηλώνω πως οι απόψεις και τα συμπεράσματα που παρουσιάζονται στην εργασία αυτή εκφράζουν μόνο εμένα (τον/την συγγραφέα) και δεν πρέπει να ερμηνευτεί πως αντιπροσωπεύουν απόψεις του επιβλέποντα εκπαιδευτικού, του Τμήματος, της Σχολής ή του Ιδρύματος.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα (Με Κεφαλαία):

ΝΙΚΟΥΛΑ ΜΠΑΚΑΛΗ

Υπογραφή (Ολογράφως, χωρίς μονογραφή):

Ημερομηνία (Ημέρα – Μήνας – Έτος):

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θεσμικό πλαίσιο αναγνώρισης φορολογικών εκπιπτόμενων δαπανών είναι πολυσχιδές και αναλυτικό. Παραταύτα, πολλές από τις αναγνωριζόμενες δαπάνες είναι δυνατόν να πληρούν απόλυτα τα κριτήρια που αναλύονται στις παρακάτω διατάξεις.

Ο ορισμός της έννοιας των φορολογικών δαπανών διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα ανάλογα με τα κριτήρια που υιοθετούνται για να χαρακτηριστεί μια ειδική φορολογική ρύθμιση ως φορολογική δαπάνη. Ουσιαστικά, οι φορολογικές δαπάνες είναι αποκλίσεις από την δομή του βασικού φορολογικού συστήματος, που καθιερώνουν προνομιακό φορολογικό καθεστώς υπέρ ορισμένων μορφών οικονομικής δραστηριότητας ή ομάδων φορολογουμένων. Ο διαχωρισμός μεταξύ φορολογικών ρυθμίσεων - ελαφρύνσεων και των φορολογικών δαπανών, εξαρτάται από τον ορισμό του βασικού φορολογικού συστήματος. Ως βασικό φορολογικό σύστημα συνηθίζεται να ορίζεται εκείνο που δεν προβλέπει προνομιακές ρυθμίσεις για τις φορολογούμενες μονάδες με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους όπως το επάγγελμα, την οικογενειακή κατάσταση, το φύλο, τον τόπο εγκατάστασης κ.λπ.

Αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι η μελέτη και η σε βάθος ανάλυση όλου του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο διέπει τη φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων για το οικονομικό έτος 2016.

Λέξεις Κλειδιά: φορολογία, εισόδημα, φυσικά, πρόσωπα, 2016, φόρος, απαλλαγή, έκπτωση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	6
1.1 Ιστορική αναδρομή	6
1.2 Άμεσοι και έμμεσοι φόροι	10
1.3 Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος	10
1.4 Το θεσμικό και νομικό πλαίσιο	12
1.5 Η κατανομή των «βαρών» και η διάβρωση της φορολογικής βάσης	14
1.6 Τα προβλήματα των σύγχρονων φορολογικών συστημάτων.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	20
2.1 Εισαγωγή	20
2.2 Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις.....	21
2.3 Παροχές σε είδος	23
2.4 Απαλλαγές εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις.....	25
2.5 Φορολογικός συντελεστής.....	27
2.6 Μείωση του φόρου εισοδήματος	29
2.7 Πρόσθετες μειώσεις φόρου	31
2.8 Μειώσεις φόρου για ιατρικές δαπάνες	31
2.9 Μειώσεις φόρου και δωρεές	33
2.10 Πίστωση φόρου και ρυθμίσεις για τους φορολογούμενους που δεν έχουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΚΕΡΔΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΑΥΤΩΝ	34
3.1 Ορισμοί.....	34
3.2 Οι εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες	35
3.2.1 Δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας	36
3.3 Οι μη εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες	37
3.4 Φορολογικές αποσβέσεις	38
3.5 Επισφαλείς απαιτήσεις	42

3.6 Μεταφορά ζημιών.....	45
3.7 Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	46
3.8 Μέθοδος του προσδιορισμού των εσόδων	52
3.9 Ο φορολογικός συντελεστής.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	55
4.1 Ο εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας.....	55
4.2 Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες	56
4.3 Δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.....	58
4.4 Μη εφαρμογή αντικειμενικών δαπανών και υπηρεσιών	60
4.5 Διαφορά εισοδήματος και υπολογισμός του φόρου αυτής.....	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Ιστορική αναδρομή

Στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε μια μεγάλη αύξηση των επιπέδων φορολόγησης βασικά εξαιτίας της άποψης για τον παρεμβατικό ρόλο του κράτους ως προς την εκ νέου διανομή του εισοδήματος και τη σταθεροποίηση της οικονομίας, όπως αυτή έπρεπε να γίνει μετά την οικονομική κρίση του 1929. Η μεγάλη βαρύτητα που υπήρξε στην αναδιανεμητική και σταθεροποιητική λειτουργία οδήγησε στην υπερβολική αύξηση του μεγέθους του δημόσιου τομέα η οποία με τη σειρά της συμπαρέσυρε και τα επίπεδα φορολόγησης. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στη φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων καθώς για τους οικονομολόγους της εποχής ήταν η πιο αποτελεσματική και η πιο δίκαιη μορφή φορολόγησης. Επιπλέον οι οικονομολόγοι θεωρούσαν ότι μπορούσε να βοηθήσει στη μείωση των διακυμάνσεων μέσω των αυτόματων σταθεροποιητών οι οποίοι και ήταν ενσωματωμένοι σε αυτή¹.

Οι φορολογικοί συντελεστές ανήλθαν σε πολύ υψηλά επίπεδα ακόμα και σε περιόδους ειρήνης. Σε πάρα πολλές από τις ανεπτυγμένες χώρες το ποσοστό στο Α.Ε.Π από τα έσοδα της φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων βρισκόταν περίπου στο 10% αν και δεν έλειπαν παραδείγματα όπου έφτανε το 20% όπως στη Δανία και τη Σουηδία. Δύο κατευθύνσεις παρακίνησαν στο να διατηρηθεί ο φόρος εισοδήματος σε αξιοσημείωτη θέση: Αρχικά, το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό του συνολικού εισοδήματος των ατόμων που προέρχονταν από τρίτους μέσω της ενοικίασης περιουσιακών στοιχείων ή των αποταμιεύσεων σε συνδυασμό με την ενίσχυση του λόγω της χαμηλής ανεργίας και του υψηλού ρυθμού αύξησης του παραγόμενου προϊόντος. Δευτερευόντως οι μεγάλες τεχνολογικές πρόοδοι της μεταπολεμικής εποχής οι οποίες έκαναν εύκολη την επίτευξη μεγάλων οικονομιών κλίμακας. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στη δημιουργία μεγάλων επιχειρήσεων τόσο στο βιομηχανικό κλάδο όσο και στον εμπορικό που αποτελούσαν μια αρκετά ικανοποιητική πηγή δημοσίων εσόδων. Από την άλλη, η απουσία αυτών των δύο τάσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι κύριες

---

¹ Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

δραστηριότητες κατευθύνονται σε βασικά αγαθά και βασίζονταν στην αυτοαπασχόληση εξηγεί γιατί ο φόρος εισοδήματος δεν απέκτησε ποτέ τη σπουδαιότητα που έλαβε στις ανεπτυγμένες χώρες.

Ο φόρος εισοδήματος έφτασε στη κορύφωση του στις δεκαετίες του 1960 και του 1970 ωστόσο σχετικά με τους υπόλοιπους φόρους όσο και σχετικά με το ΑΕΠ. Η φορολογία των κερδών των επιχειρήσεων δεν έδειξε κάποια αξιόλογη τάση αν και μεταξύ των χωρών παρουσίαζε μικρές διακυμάνσεις. Μόνο στα τέλη της δεκαετίας του 1970 άρχισε να γίνεται κατανοητό ότι στη πράξη η εφαρμογή του φόρου εισοδήματος δεν ήταν τόσο δίκαιη όσο θεωρούνταν μέχρι τότε, ενώ αποτελούσε και την αιτία για δυσάρεστα κοινωνικά φαινόμενα όπως η παραοικονομία – φοροδιαφυγή και η απογοήτευση από τη λειτουργία του κράτους.

Το κίνητρο για την αναθεώρηση των απόψεων για την άμεση φορολογία έδωσαν μια σειρά από εξελίξεις στη δεκαετία του 1970 όπου θα είχαν σημαντικό αντίκτυπο για τη φορολογία στη δεκαετία του 1980². Πρώτον, ο πληθωρισμός σημείωσε σημαντική αύξηση στη δεκαετία του 1970 σε όλες τις χώρες με συνέπεια να προκληθούν μειώσεις των πραγματικών εισοδημάτων, στρεβλώσεις στη φορολογική βάση και αυξήσεις στους αποτελεσματικούς συντελεστές φορολόγησης. Η αύξηση του πληθωρισμού έκανε πιο δύσκολο επίσης τον ακρινή προσδιορισμό των κερδών των επιχειρήσεων και των κερδών κεφαλαίου. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ ο πληθωρισμός ήταν με μεγάλη διαφορά ο σημαντικότερος παράγοντας μεταβολής των φορολογικών υποχρεώσεων στις περισσότερες βιομηχανικές χώρες από τα μέσα στη δεκαετία του 1970 έως τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Εκτός αυτού, την ίδια εποχή σταμάτησαν κατά πολύ οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης ενώ άρχισε να εμφανίζεται και υψηλή ανεργία. Ήταν επομένως λογικό να αρχίσουν οι κυβερνήσεις να αναρωτιούνται σε ποιο βαθμό ήταν υπεύθυνο το φορολογικό σύστημα και τι θα μπορούσε να γίνει για να βελτιωθεί. Δεύτερον, άρχισε να υπάρχει αυξανόμενη αποδοχή της άποψης ότι οι υψηλοί οριακοί φορολογικοί συντελεστές που εν μέρει τροφοδοτούσαν τη διεύρυνση των κρατικών δαπανών δημιουργούσαν προβλήματα δικαιοσύνης. Η αντίληψη που άρχισε να διαμορφώνεται ήταν ότι ο φόρος εισοδήματος εκτός του ότι απείχε αρκετά από το να είναι η προσφορότερη μορφή φορολόγησης σταδιακά γινόταν και περισσότερο άδικος. Επιπλέον, αρκετές μελέτες έδειχναν ότι τα κίνητρα για εργασία

---

² Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

είχαν πληγεί σημαντικά λόγω των υψηλών φορολογικών συντελεστών. Σταδιακά λοιπόν, άρχισε να κερδίζει έδαφος η άποψη ότι μια μείωση των φορολογικών συντελεστών με ταυτόχρονη διεύρυνση της φορολογικής βάσης θα οδηγούσε σε δικαιότερο και αποτελεσματικότερο φορολογικό σύστημα.

Τρίτον, υπήρχε αυξανόμενη ανησυχία για τις στρεβλώσεις που τυχόν προκαλούνταν από τους διαφορετικούς αποτελεσματικούς συντελεστές φορολόγησης των επενδύσεων, ανησυχία που τροφοδοτούνταν από μελέτες που επιβεβαίωναν τόσο τη κακή κατανομή των παραγωγικών πόρων όσο και των καταναλωτικών και αποταμιευτικών αποφάσεων. Πλέον, το φορολογικό σύστημα καθόριζε σε σημαντικό βαθμό τη κατανομή των επενδύσεων. Στο παραπάνω συνέβαλαν και τα διάφορα μεροληπτικά υπέρ ορισμένων δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων φορολογικά κίνητρα που δόθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και βοήθησαν στη σημαντική μείωση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων. Τα πιο συχνά προβαλλόμενα επιχειρήματα υπέρ των φορολογικών κινήτρων αφορούν την ενθάρρυνση των επενδύσεων και τη πρακτική τους εφαρμογή. Το πρώτο επιχειρήμα υποθέτει ότι η φορολογία είναι σημαντικός παράγοντας για τον προσδιορισμό του τόπου εγκατάστασης της επένδυσης το οποίο πλέον βρίσκεται υπό αμφισβήτηση. Επιπλέον η προσφορά τους στην προσέλκυση διεθνών κεφαλαίων είναι αμφισβητήσιμη από τη στιγμή που και άλλες χώρες προσφέρουν εξίσου ικανοποιητικά φορολογικά κίνητρα. Επίσης, η ύπαρξη φορολογικών κινήτρων αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας όταν για παράδειγμα επιχειρήσεις με ζημιές δεν είναι σε θέση να κάνουν χρήση των φορολογικών κινήτρων. Τα παραπάνω δεν υπονοούν ότι τα φορολογικά κίνητρα είναι άχρηστα αλλά ότι παράγοντες όπως η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος ίσως είναι κατά πολύ σημαντικότεροι για τις επιχειρήσεις που αποφασίζουν για τον αν και που θα επενδύσουν. Τέλος, υπήρξε μια μεταστροφή της θέσης για το ρόλο του κράτους προς συντηρητικότερες κατευθύνσεις το οποίο αναμφίβολα άσκησε έντονες πιέσεις για τη μείωση των φορολογικών εσόδων και συγκεκριμένα τη μείωση των φορολογικών συντελεστών³. Αυτή η μεταστροφή αντιπροσωπεύεται βασικά από μια οικονομική θεωρία που εκφράστηκε αυτή τη περίοδο και είχε ως θεμελιωτές της του Laffer και Gilder, για τους οποίους θα αναφερθούμε αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο. Η θεωρία ανέφερε ότι μια μείωση των φορολογικών συντελεστών ήταν σε θέση να

---

³ Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003), Εισαγωγή στη φορολογία, εκδόσεις Μπένου

οδηγήσει σε αύξηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης λόγω της ενίσχυσης των κινήτρων για περισσότερη και αποδοτικότερη εργασία και παραγωγή η οποία μάλιστα θα δημιουργούσε εισόδημα τέτοιο ώστε να υπάρξει αύξηση των εσόδων από τη φορολογία παρά τη μείωση των ονομαστικών συντελεστών φορολόγησης.

Συνεπώς δεν είναι παράξενο που αρκετοί οικονομολόγοι άρχισαν να επιχειρηματολογούν υπέρ λιγότερο πολύπλοκων και διακριτών φορολογικών συστημάτων για μείωση ή εξάλειψη των φορολογικών κινήτρων και δραστική περικοπή των συντελεστών φορολόγησης. Πάντως προτείνονταν οι όποιες αλλαγές να έχουν ουδέτερο χαρακτήρα από πλευράς εσόδων. Σε αυτό θα βοηθούσε και η αναθεώρηση της φορολογικής βάσης που ήταν επιθυμητή εκτός των λόγων που υπαγορευόταν από την έννοια της δικαιοσύνης και για να αντισταθμιστούν κάποιες από τις απώλειες εσόδων που προβλέπονταν λόγω των μειώσεων στους φορολογικούς συντελεστές⁴.

Δεκάδες χώρες μετά το 1984 προχώρησαν σε αναθεώρηση των φορολογικών τους συστημάτων. Αυτό το κύμα των φορολογικών μεταρρυθμίσεων αφορούσε σχεδόν κάθε πτυχή της φορολογίας τόσο των ιδιωτών όσο και των επιχειρήσεων. Κάποιες από αυτές τις παραπάνω επιπτώσεις και τοποθετήσεις έγιναν περισσότερο αισθητές στις ΗΠΑ και για το λόγο αυτό η χώρα αυτή ήταν από αυτές που πρωτοστάτησαν στη ριζική αναθεώρηση των φορολογικών συστημάτων. Η ίδια αναθεώρησε το φορολογικό της σύστημα το 1986. Από τη στιγμή που μεταβλήθηκε το φορολογικό καθεστώς στις ΗΠΑ αρκετές χώρες ένιωσαν αναγκασμένες να τις ακολουθήσουν αν όχι για κάποιο άλλο λόγο παρά για να μην αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς επιδράσεις που η οικονομία των ΗΠΑ μετά τη μεταρρύθμιση ανέμεναν να ασκήσει στους παραγωγικούς τους συντελεστές. Αν και η οικονομία και οι εξελίξεις στις ΗΠΑ έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη παγκόσμια οικονομία η σημασία της φορολογικής αναθεώρησης στη χώρα αυτή για το λοιπό κόσμο δεν πρέπει να υπερτονίζεται. Η συγκεκριμένη αναθεώρηση μάλλον επιτάχυνε παρά προκάλεσε τις φορολογικές αναθεωρήσεις στις υπόλοιπες χώρες. Όλες οι χώρες αργά ή γρήγορα θα υποχρεώνονταν να αντιδράσουν στις δυσμενείς συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί στο εσωτερικό τους.

---

⁴ Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003), Εισαγωγή στη φορολογία, εκδόσεις Μπένου

1.2 Άμεσοι και έμμεσοι φόροι

Μια κλασσική διάκριση των φόρων είναι σε άμεσους και έμμεσους. Οι άμεσοι φόροι ως περισσότερο προοδευτικοί συμβάλουν στη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και άρα θεωρούνται περισσότερο κατάλληλοι από τους έμμεσους για την αναδιανομή του εισοδήματος. Παράλληλα, έχουν μεγαλύτερη εισοδηματική ελαστικότητα και επομένως είναι περισσότερο κατάλληλοι για τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Κατά συνέπεια, η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης του φορολογικού συστήματος.

Θεωρητικά, η συμμετοχή των άμεσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα πρέπει να αυξάνει με την αύξηση του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η υπόθεση αυτή έχει επιβεβαιωθεί και εμπειρικά από τους Musgreave (1971)⁵, Chelliah (1971)⁶.

1.3 Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος

Η αύξηση μεταπολεμικά του μεγέθους του φορολογικού τομέα στην Ευρώπη συνοδεύτηκε αναπόφευκτα και από μεταβολές στη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος από τις οποίες άλλες ήταν αποτέλεσμα μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη και άλλες προήλθαν αυτόματα από την ίδια της ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τη δημοσιονομική θεωρία και τα αποτελέσματα σχετικών εμπειρικών μελετών, οι χώρες που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης δεν έχουν μεγάλες δυνατότητες επιλογής, όσο αφορά τη δομή του φορολογικού συστήματος κάτι το οποίο έχει αποδειχτεί και εμπειρικά από τις μελέτες των Musgreave (1971), Hinrichs (1966)⁷ και Prest (1962)⁸.

---

⁵ Musgreave R., (1971), Economics of fiscal federalism, Nebraska Journal of economics and business, Jstor

⁶ Chelliah R., (1971), Trends in taxation in developing countries, Staff – papers, IMF, Jstor

⁷ Hinrichs H., (1966), A general theory of tax structure change during economic development

Η κυριαρχία του αγροτικού τομέα και ο βαθμός οργάνωσης της οικονομίας κάνουν στις χώρες αυτές τη φορολογία του εισοδήματος των φυσικών προσώπων προβληματική. Συνέπεια της αδυναμίας αυτής είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων να έχει μικρή συμμετοχή στα συνολικά φορολογικά έσοδα, η οποία ως ένα βαθμό οφείλεται στο ότι η επιβολή του δεν είναι γενική αλλά περιορίζεται στα εισοδήματα από ορισμένες μόνο πηγές όπως αυτές στις οποίες η επιβολή του φόρου εισοδήματος είναι διαχειριστικά και πολιτικά εφικτή. Μια τέτοια πηγή είναι το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες. Αντίθετα, το αγροτικό εισόδημα, η υπεραξία κτλ απαλλάσσονται με τη μία ή την άλλη μορφή από τη φορολογία ενώ υπάρχουν προνομιακές ρυθμίσεις για τις επαγγελματικές και κοινωνικές ομάδες που μπορούν να ασκήσουν υψηλή πολιτική πίεση. Σημαντικές δυσκολίες εμφανίζει επίσης και η φορολόγηση των επιχειρήσεων. Έτσι επειδή τις χώρες αυτές ο προσδιορισμός των κερδών είναι δύσκολος με βάση τις λογιστικές μεθόδους, το μέγεθος της φορολογικής βάσης προσδιορίζεται εξωλογιστικά. Δηλαδή προσδιορίζεται με την εφαρμογή συντελεστών καθαρού κέρδους στα ακαθάριστα έσοδα ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο λειτουργεί η επιχείρηση ή με ανάλογες εξωλογιστικές μεθόδους. Με τον τρόπο αυτό ο φόρος που αναλογεί σε κάθε επιχείρηση εξαρτάται από το ύψος των πωλήσεων της με αποτέλεσμα ο φόρος εισοδήματος να μετατρέπεται ουσιαστικά σε φόρο επί των πωλήσεων. Επειδή όμως και οι πωλήσεις δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν τα έσοδα από τη φορολόγηση των κερδών αποτελούν μικρό ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων. Αντίθετα, επίσης χώρες που βρίσκονται στα πρώτα στάδια επίσης ανάπτυξης είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμμετοχή επίσης φορολογίας των ακινήτων και των φόρων επίσης εισαγωγές, λόγω των διαχειριστικών πλεονεκτημάτων που εμφανίζουν.

Καθώς αναπτύσσεται η οικονομία όλο και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα, ο αγροτικός τομέας συρρικνώνεται και αναπτύσσονται ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας, κάτι που ευνοεί την επέκταση επίσης φορολογίας εισοδήματος. Η αγορά οργανώνεται, οι επιχειρήσεις εκσυγχρονίζονται και αλλάζουν και εξαπλώνεται με τον τρόπο αυτό η χρήση των λογιστικών μεθόδων με συνέπεια να γίνεται ευκολότερη και η φορολόγηση των κερδών. Έτσι είναι φυσιολογικό να αναμένει κανείς ότι με την αύξηση του επιπέδου

---

⁸ Prest A., (1962), The sensitivity of the yield of personal income tax in the United Kingdom, The economic journal, Jstor

οικονομικής ανάπτυξης θα αυξηθεί και η συμμετοχή του φόρου εισοδήματος στα φορολογικά έσοδα. Η αύξηση αυτή αναμένεται επίσης και για μια σειρά από λόγους κοινωνικούς, πολιτικούς κτλ. οι οποίοι έχει αποδειχθεί ότι ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση του φορολογικού συστήματος.

1.4 Το θεσμικό και νομικό πλαίσιο

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό και κατανοητό, τόσο από τους εφοριακούς όσο και από τους φορολογούμενους. Αρκεί ωστόσο η απαρίθμηση των νόμων που τίθενται σε εφαρμογή κάθε χρόνο, των ειδικών ρυθμίσεων, των υπουργικών αποφάσεων και των άλλων νομοθετημάτων που περιλαμβάνουν φορολογικές ρυθμίσεις για να κατανοήσει κανείς την πολυνομία, την πολυπλοκότητα και την έλλειψη συνοχής όλων αυτών που συνθέτουν σήμερα το ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από το 1980 έως και το 2011 έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή 65 φορολογικά νομοσχέδια ενώ ο αριθμός των νόμων στους οποίους υπάρχουν φορολογικές διατάξεις είναι άγνωστος. Την κατάσταση αυτή ενισχύει ο μεγάλος όγκος των υπουργικών αποφάσεων, οι εγκύκλιοι κτλ. Η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη αν ληφθεί υπόψη ότι δεν υπάρχει επίσημος μηχανισμός έγκυρης κοινοποίησης ή γνωστοποίησης των εκατοντάδων αυτών εγκυκλίων και υπουργικών αποφάσεων του Υπουργείου Οικονομικών⁹.

Μια ειδική κατηγορία υπουργικών αποφάσεων η οποία αξίζει όμως ιδιαίτερου σχολιασμού είναι αυτή με τις οποίες θεσπίζονται ειδικές ρυθμίσεις τακτοποίησης φορολογικών εκκρεμοτήτων και οφειλών προς το δημόσιο. Οι ρυθμίσεις αυτές αφορούν κυρίως απαλλαγές και εκπτώσεις από πρόσθετους φόρους, κυρώσεις, πλειστηριασμούς, αυξημένες δόσεις για πληρωμές χρεών κτλ οι οποίες δείχνουν ξεκάθαρα την αδυναμία των φοροεισπρακτικών μηχανισμών να επιβάλλουν και να εφαρμόσουν το νόμο.

---

⁹ Καραβοκύρης Α, Σταματόπουλος Α., (2012), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σταμούλη

Τέλος, εκτός από τους φορολογικούς νόμους, τους νόμους των διαφόρων υπουργείων που περιλαμβάνουν φορολογικές διατάξεις, τα προεδρικά διατάγματα, τις υπουργικές αποφάσεις, τις εγκυκλίους κτλ ο μακρύς κατάλογος της πολυνομίας του φορολογικού συστήματος συμπληρώνεται με τις αποφάσεις των αρμόδιων διοικητικών και άλλων δικαστηρίων. Οι αποφάσεις αυτές αποτελούν μέρος της γενικότερης φορολογικής νομολογίας και διακρίνονται σε αποφάσεις του συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και των Διοικητικών Πρωτοδικείων.

Προβλήματα όμως υπάρχουν και στο περιεχόμενο όλων αυτών των διατάξεων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έλλειψη εσωτερικής συνοχής, απουσία οικονομικής σκέψης και αδυναμίες από πλευράς δημιουργίας νέων νόμων. Όμως οι σύνθετες αυτές καταστάσεις και οι περιπτώσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το φορολογικό σύστημα απαιτεί ειδικές γνώσεις για το σχεδιασμό της φορολογικής πολιτικής και ειδικές γνώσεις στο να εκφραστούν οι στόχοι της πολιτικής αυτής σε κείμενα που να έχουν νομική ισχύ. Κάτι που δεν είναι εύκολο γιατί απαιτεί ακρίβεια των λέξεων, σαφήνεια καθώς και αυστηρότητα στη διατύπωση που να μην αφήνουν περιθώρια ερμηνειών. Ωστόσο, η αντίληψη που φαίνεται να κυριαρχεί στην Ελλάδα όσο αφορά το θέμα αυτό είναι ότι από τη στιγμή που θα ληφθούν οι πολιτικές αποφάσεις τα υπόλοιπα είναι εύκολα και απομένει η ψήφιση του σχεδίου νόμου στη Βουλή. Παράλληλα, η σύνταξη των νομοσχεδίων, των εγκυκλίων κτλ αποτελεί καθήκον που έχει ανατεθεί σε διοικητικού υπαλλήλους και όχι σε ειδικούς.

Οι συνέπειες των πρακτικών αυτών, στο σχεδιασμό, στη διοίκηση και στην αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος είναι εμφανείς¹⁰.

---

¹⁰ Καραβοκύρης Α, Σταματόπουλος Α., (2012), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σταμούλη

1.5 Η κατανομή των «βαρών» και η διάβρωση της φορολογικής βάσης

Σε κάθε φορολογικό σύστημα υπάρχουν ρυθμίσεις που για λόγους οικονομικούς ή κοινωνικούς παρέχουν προνομιακή μεταχείριση σε ορισμένους φορολογούμενους που ευνοούν μια μορφή εισοδήματος σε σχέση με κάποια άλλη ή μια κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας περισσότερο από κάποια άλλη. Η προνομιακή αυτή μεταχείριση παρέχεται με τη μορφή των φορολογικών απαλλαγών, των εκπτώσεων ή μειώσεων από το εισόδημα, των μειώσεων από το φόρο και των μειωμένων φορολογικών συντελεστών. Οι ρυθμίσεις αυτές αν και προκαλούν σημαντική μείωση των φορολογικών εσόδων θεωρούνται δικαιολογημένες γιατί ικανοποιούν ορισμένες ανάγκες ή γιατί το όφελος από τη χορήγηση τους εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερο από το κόστος τους αν και το κόστος τους δεν είναι συνήθως γνωστό¹¹.

Το φορολογικό σύστημα των περισσότερων κρατών της Ε.Ε χαρακτηρίζεται από τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό τέτοιου είδους ειδικών ρυθμίσεων πολλές από τις οποίες δεν έχουν σήμερα ισχυρή δικαιολογητική βάση, είτε γιατί έπαυσε να ισχύει ο λόγος για τον οποίο αρχικά δόθηκαν είτε γιατί από την αρχή η χορήγηση τους δεν βασιζόταν σε οικονομικά ή κοινωνικά κριτήρια αλλά υπήρξε αποτέλεσμα καθαρά πολιτικής πίεσης. Τα προβλήματα που παρουσιάζουν αυτές οι ρυθμίσεις είναι πολλά. Το πρώτο είναι ότι σπάνια εξετάζονται ενώ συχνά θεσμοθετούνται χωρίς καν να συνοδεύονται με εκτίμηση της απώλειας των εσόδων που προκαλούν. Έτσι, μόλις τεθούν σε εφαρμογή βρίσκονται κρυμμένες μέσα στο φορολογικό σύστημα, μοιάζουν σαν όλες τις άλλες φορολογικές ρυθμίσεις και μετατρέπονται σε υποχρεώσεις που είναι δύσκολο να αρθούν. Ενσωματώνονται στο φορολογικό σύστημα και είναι άγνωστο πόσοι θα τις εκμεταλλευτούν και σε ποιο βαθμό. Δηλαδή, είναι αδύνατο να εκτιμήσεις κανείς προκαταβολικά πως θα εξελιχθεί το κόστος τους.

Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι ο τρόπος με τον οποία κατανέμονται τα οφέλη των φορολογικών δαπανών στα διάφορα εισοδηματικά κλιμάκια. Συγκεκριμένα, θεωρείται ότι οι φορολογικές δαπάνες από τη φύση τους παρέχουν μεγάλη βοήθεια στις υψηλές εισοδηματικές τάξεις, μικρή στις μεσαίες και καμία στις χαμηλές, καθώς:

---

¹¹ Μπάρμπας Ν., (2007), Φορολογία εισοδήματος, εκδόσεις Σάκκουλα

- Η αξία τους για τους φορολογούμενους εξαρτάται από τον οριακό φορολογικό συντελεστή. Έτσι, αν η φορολογία είναι προοδευτική, η απόλυτη αξία των φορολογικών δαπανών αυξάνει καθώς αυξάνει το εισόδημα ή η περιουσία
- Με τις φορολογικές δαπάνες ωφελούνται μόνο όσοι πληρώνουν φόρο. Αντίθετα, δεν ωφελούνται καθόλου όσοι δεν φορολογούνται γιατί το εισόδημα τους είναι πολύ χαμηλό ή έχουν ζημία.
- Ορισμένες φορολογικές δαπάνες παρέχονται ως επιδότηση συγκεκριμένων κοινωνικών ή καταναλωτικών δαπανών όπως επιδότηση ενοικίου, επίδομα θέρμανσης κτλ. Οι ελαφρύνσεις αυτές ωφελούν περισσότερο τις υψηλές εισοδηματικές τάξεις και για τον πρόσθετο λόγο ότι οι επιδοτούμενες δαπάνες αυξάνουν καθώς αυξάνει το εισόδημα
- Πολλές από τις απαλλαγές και εκπτώσεις που παρέχει το φορολογικό σύστημα είναι άγνωστες στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Παράλληλα, το κόστος συμμόρφωσης για τις τάξεις αυτές είναι πολύ υψηλό και συχνά υψηλότερο από την παρεχόμενη επιδότηση

Γίνεται λοιπόν εμφανές ότι οι φορολογικές δαπάνες είναι μια μέθοδος παροχής βοήθεια η οποία είναι αντίθετη με τις αρχές στις οποίες βασίζεται το όλο δημοσιονομικό σύστημα και για το λόγο αυτό τους έχει δοθεί ο χαρακτηρισμός ότι αποτελούν πρόνοια για τους πλουσίους. Κατά συνέπεια η χρηματοδότηση φορολογικών δαπανών όχι μόνο δεν ικανοποιεί το κριτήριο της οριζόντιας ισότητας των κοινωνικών προγραμμάτων αλλά εν τέλει βλάπτει το φορολογικό σύστημα και τις προσπάθειες για τη δημιουργία φορολογικής συνείδησης των πολιτών.

Οι διαπιστώσεις¹² αυτές έχουν προκαλέσει σε όλες σχεδόν τις χώρες μια τάση για αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος η οποία βασίζεται στη διερεύνηση της φορολογικής βάσης και η οποία εκτός του ότι κάνει το φορολογικό σύστημα δικαιότερο, προκαλεί μείωση των φορολογικών συντελεστών με συνέπεια να μειωθούν και οι διάφορες δυσμενείς επιδράσεις της φορολογίας. Στα πλαίσια αυτά έχει σε άλλες χώρες δοθεί στις φορολογικές δαπάνες ιδιαίτερη προσοχή με αποτέλεσμα εδώ και πολλά χρόνια να περιλαμβάνονται στους κρατικούς προϋπολογισμούς και να αποτελούν παράρτημα τους. Σε ορισμένες μάλιστα από

---

¹² Λεονάρδος Α., (2007), Η φορολογία των επιχειρήσεων, εκδόσεις Σάκκουλα

τις χώρες αυτές (όπως Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία και Ισπανία) η κατάρτιση και δημοσίευση προϋπολογισμού φορολογικών δαπανών είναι από το νόμο υποχρεωτική, ενώ σε άλλες χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία δεν υπάρχει νομική υποχρέωση αλλά εκτιμάται το κόστος τους και δημοσιεύεται σχετική έκθεση σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Τα πλεονεκτήματα της καταγραφής και δημοσίευσης των φορολογικών δαπανών είναι πολλά. Καταρχήν, η δημοσίευση των ειδικών φορολογικών ρυθμίσεων κάνει στο κοινό περισσότερο γνωστό το ρόλο του κράτους και τους στόχους της κυβέρνησης. Επίσης, επιτρέπει στο εκλογικό σώμα να εκτιμήσει και να εντοπίσει ευκολότερα τις μεταβολές της κυβερνητικής πολιτικής. Όφελος όμως από τη δημοσίευση των φορολογικών επιδοτήσεων έχει και η ίδια η κυβέρνηση γιατί με την κατάρτιση προϋπολογισμού παρέχεται η δυνατότητα σε αυτή να επανεξετάσει τις φορολογικές επιδοτήσεις όπως ακριβώς κάνει κάθε χρόνο και με τις αντίστοιχες άμεσες δαπάνες. Επίσης, η δημοσίευση των φορολογικών δαπανών παρέχει και ένα πρόσθετο όφελος στον Υπουργό των Οικονομικών αφού με τη δημοσίευση αυξάνεται η πληροφόρηση του κοινού το οποίο με τη πίεση που θα ασκήσει θα πετύχει τη κατάργηση των κοινωνικά απαράδεκτων φορολογικών προνομίων κάτι που δε θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά λόγω του υψηλού πολιτικού κόστους. Επιπλέον η δημοσίευση των φορολογικών προνομίων έχει ως αποτέλεσμα να συγκεντρώνεται η προσοχή στη δομή του φορολογικού συστήματος και ιδιαίτερα στην ικανοποίηση των κριτηρίων της φορολογικής ισότητας και αποτελεσματικότητας. Η δημοσίευση παρέχει μια συνεχή υπενθύμιση για το πώς αποκλίνει το εφαρμοζόμενο φορολογικό σύστημα από την κανονιστική δομή και προκαλεί το ερώτημα αν κάθε μια από τις αποκλίσεις αυτές είναι δικαιολογημένη¹³. Τέλος, με τη δημοσίευση παρέχονται στοιχεία για να μελετηθούν οι επιδράσεις στην αναδιανομή του εισοδήματος και να εξετασθούν τα προγράμματα που ασκούνται μέσω του φορολογικού συστήματος από τα υπουργεία που είναι αρμόδια για τις αντίστοιχες άμεσες δαπάνες.

---

¹³ Συλλογικό έργο, (2006), Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, εκδόσεις Σάκκουλα

1.6 Τα προβλήματα των σύγχρονων φορολογικών συστημάτων

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ένα καλό φορολογικό σύστημα πρέπει να επιτυγχάνει ορισμένους στόχους. Μεταξύ άλλων οι σπουδαιότεροι στόχοι είναι οι εξής¹⁴:

1. Η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών
2. Η ελαχιστοποίηση της παρεμβολής στις οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνονται σε κατά τα λοιπά αποτελεσματικές αγορές
3. Η διευκόλυνση της χρήσης της δημοσιονομικής πολιτικής για την επίτευξη σταθεροποιητικών και αναπτυξιακών σκοπών
4. Η καλή διάρθρωση ώστε να επιτρέπει την ευχερή διαχείριση του και να είναι κατανοητό από τους φορολογούμενους

Η ταυτόχρονη επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων είναι εξαιρετικά δύσκολη καθώς πολλοί στόχοι είναι ανταγωνιστικοί μεταξύ τους. Για παράδειγμα, η επίτευξη ισότητας μπορεί να απαιτεί υψηλό κόστος διαχείρισης και να βλάπτει εν τέλει την ουδετερότητα του συστήματος κτλ.

Τη τελευταία τριακονταετία υπάρχουν αρκετές ενδείξεις ότι τα φορολογικά συστήματα αποτυγχάνουν στην επίτευξη αυτών των στόχων. Τα φορολογικά συστήματα έχουν κατηγορηθεί για μια σειρά από λόγους όπως είναι οι εξής: α. Ασκούν δυσμενείς επιδράσεις στις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις, β. Δημιουργούν στρεβλώσεις στη διεθνή κατανομή του κεφαλαίου, γ. Δεν είναι ουδέτερα μεταξύ επιχειρήσεων διαφορετικών νομικών μορφών δ. Είναι πολύπλοκα κτλ. Τα ζητήματα αυτά αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα σε μια περίοδο όπου οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων αποκτούν όλο και περισσότερο παγκόσμια μορφή ενώ τα μη φορολογικά εμπόδια στις διεθνείς συναλλαγές μειώνονται και η λειτουργία των χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών απελευθερώνεται.

---

¹⁴ Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003), Εισαγωγή στη φορολογία, εκδόσεις Μπένου

Κάθε χώρα όταν σχεδιάζει το φορολογικό της σύστημα και στη προσπάθεια της να επιτύχει τους προαναφερθέντες στόχους δίνει έμφαση τόσο στην εθνική όσο και στη διεθνή του διάσταση. Ειδικά όσο αφορά τη διεθνή διάσταση προνοεί ώστε να παρέχεται ικανοποιητική προστασία στα έσοδα της από τη φορολογία κυρίως των επιχειρήσεων εξασφαλίζοντας ότι λαμβάνει ένα δίκαιο μερίδιο της φορολογικής βάσης που αντιστοιχεί στις διεθνείς συναλλαγές ενώ παράλληλα προσπαθεί να διατηρήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη προσέλκυση επενδύσεων και αποταμιεύσεων.

Η δεκαετία του 1990 ήταν μια περίοδος αφ' ενός συνεχούς συζήτησης αναφορικά με τη μορφή που πρέπει να έχουν τα φορολογικά συστήματα και αφ' ετέρου διαρκών μεταβολών των φορολογικών συστημάτων. Παρόλα αυτά μια σειρά από εκκρεμότητες συνεχίζουν να απασχολούν τις κυβερνήσεις των κρατών όπως είναι τα παρακάτω¹⁵:

- Ο επιθυμητός βαθμός ενοποίησης της φορολογικής υποχρέωσης των επιχειρήσεων και των μετόχων πάνω στα κέρδη της επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς και η καλύτερη μέθοδος επίτευξης αυτής της ενοποίησης.
- Οι στρεβλώσεις που συνεχίζουν να προκαλούν τα φορολογικά συστήματα ακόμα και μετά τις πρόσφατες αναθεωρήσεις.
- Τα φορολογικά συστήματα δεν είναι ουδέτερα ως προς τον τρόπο χρηματοδότησης των επενδύσεων. Η έκταση στην οποία οι κυβερνήσεις ανησυχούν για αυτό το θέμα είναι συνάρτηση του κατά πόσο πιστεύουν ότι οι αγορές κεφαλαίου είναι ικανές να κατανείμουν αποτελεσματικά τα χρηματοδοτικά κεφάλαια και ότι η υψηλή χρηματοδότηση με χρέος έχει αυξημένο κίνδυνο πτώχευσης για τις επιχειρήσεις
- Η φορολογική μεταχείριση των εγχώριων και αλλοδαπών επενδύσεων. Στη πράξη όλες οι χώρες επιφυλάσσουν χειρότερη φορολογική μεταχείριση στις αλλοδαπές επενδύσεις. Αυτό φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα κυρίως της επιβάρυνσης των τόκων και των μερισμάτων με φόρο που παρακρατείται κατά τον επαναπατρισμό τους

---

¹⁵ Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

- Άλλο ζήτημα είναι το κατά πόσο η φορολογική ελάφρυνση που παρέχεται από τα διάφορα συστήματα φορολόγησης στους ημεδαπούς κατοίκους θα πρέπει να επεκταθεί και στους αλλοδαπούς που σχετίζονται με τις εγχώριες επενδύσεις
- Από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν διαφορετική φορολογική επιβάρυνση στις διάφορες χώρες είναι λογικό να καταφεύγουν σε φορολογικό arbitrage. Αυτό έχει ως συνέπεια η φορολογική βάση να μετακινείται μεταξύ των χωρών λαμβάνοντας πολλές φορές παράνομη μορφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

2.1 Εισαγωγή

Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων» είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα.

Ως «εξαρτώμενα μέλη» του φορολογούμενου, θεωρούνται¹⁶:

α) ο (η) σύζυγος, εφόσον δεν έχει ίδια φορολογητέα εισοδήματα οποιασδήποτε πηγής, β) άγαμα τέκνα, εφόσον:

- είναι ανήλικα έως 18 ετών ή
- είναι ενήλικα έως 25 ετών και φοιτούν σε σχολές ή σχολεία ή ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης της ημεδαπής ή αλλοδαπής ή
- είναι ενήλικα έως 25 ετών και είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) ή υπηρετούν τη στρατιωτική θητεία τους, τα παρακάτω φυσικά πρόσωπα με ποσοστό νοητικής ή σωματικής αναπηρίας τουλάχιστον 67%, εφόσον είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε χηρεία:
  - τέκνα του φορολογούμενου,
  - αδελφοί και αδελφές των δύο συζύγων,
  - ανιόντες,
  - ανήλικα ορφανά από πατέρα και μητέρα που έχουν έως τρίτου βαθμού συγγένεια με το φορολογούμενο ή τον/τη σύζυγο.

Τα φυσικά πρόσωπα που αναφέρονται στις παραπάνω περιπτώσεις δεν θεωρούνται εξαρτώμενα μέλη, εάν το ετήσιο φορολογητέο εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ και εφόσον συνοικούν με τον φορολογούμενο.

Κατά την εφαρμογή της φορολογίας εισοδήματος, δεν λαμβάνονται υπόψη οι παρακάτω κατηγορίες εισοδήματος:

α) διατροφή που καταβάλλεται στο ανήλικο τέκνο με δικαστική απόφαση ή με

---

¹⁶ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

συμβολαιογραφική πράξη ή με ιδιωτικό έγγραφο,

β) εξωϊδρυματικό επίδομα ή προνοιακά επιδόματα αναπηρίας που χορηγούνται από το κράτος

Το εισόδημα των ανήλικων τέκνων προστίθεται στα εισοδήματα και φορολογείται στο όνομα του γονέα που ασκεί τη γονική μέριμνα και σε κάθε περίπτωση στο όνομα του συζύγου, ο οποίος θεωρείται κατ' αρχήν υπόχρεος για την υποβολή της δήλωσης. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται για τις ακόλουθες κατηγορίες εισοδημάτων σχετικά με τα οποία το ανήλικο τέκνο υπέχει δική του φορολογική υποχρέωση:

α) το εισόδημα που αποκτά το ανήλικο από εργασιακή σχέση

β) συντάξεις που περιήλθαν στο ανήλικο τέκνο, λόγω θανάτου του πατέρα ή της μητέρας του.

2.2 Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις

Το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος που αποκτώνται στο πλαίσιο υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.

Για τους σκοπούς του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, εργασιακή σχέση υφίσταται όταν ένα φυσικό πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες¹⁷:

α) στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας, σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο,

β) βάσει σύμβασης, προφορικής ή έγγραφης, με την οποία το φυσικό πρόσωπο αποκτά σχέση εξαρτημένης εργασίας με άλλο πρόσωπο, το οποίο έχει το δικαίωμα να ορίζει και να ελέγχει τον τρόπο, το χρόνο και τον τόπο εκτέλεσης των υπηρεσιών,

γ) οι οποίες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία περί μισθολογίου και ειδικών μισθολογίων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου,

δ) ως διευθυντής ή μέλος του ΔΣ εταιρείας ή κάθε άλλου νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας,

ε) ως δικηγόρος έναντι πάγιας αντιμισθίας για την παροχή νομικών υπηρεσιών,

---

¹⁷ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

στ) βάσει έγγραφων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών ή συμβάσεων έργου, με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες τα οποία δεν υπερβαίνουν τα τρία (3) ή, εφόσον υπερβαίνουν τον αριθμό αυτόν, ποσοστό εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) του ακαθάριστου εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα προέρχεται από ένα (1) από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που λαμβάνουν τις εν λόγω υπηρεσίες και εφόσον δεν έχει την εμπορική ιδιότητα, ούτε διατηρεί επαγγελματική εγκατάσταση που είναι διαφορετική από την κατοικία του. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που ο φορολογούμενος αποκτά εισόδημα από μισθωτή εργασία, σύμφωνα με μία από τις παραπάνω πέντε περιπτώσεις του παρόντος άρθρου. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα μπορούν να προβλέπονται περαιτέρω προϋποθέσεις και να καθορίζονται όλες οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή αυτής της περίπτωσης.

Ως ακαθάριστα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θεωρούνται τα εξής:

- α) ημερομίσθιο, μισθός, επίδομα αδείας, επίδομα ασθένειας, επίδομα εορτών, αποζημίωση μη ληφθείσας άδειας, αμοιβές, προμήθειες, επιμίσθια και φιλοδομήματα
- β) επιδόματα περιλαμβανόμενων του επιδόματος κόστους διαβίωσης, του επιδόματος ενοικίου, της αποζημίωσης εξόδων φιλοξενίας ή ταξιδιού¹⁸
- γ) αποζημίωση εξόδων στα οποία έχει υποβληθεί ο εργαζόμενος ή συγγενικό πρόσωπο του εργαζομένου
- δ) παροχή οποιοσδήποτε μορφής που λαμβάνει ο εργαζόμενος πριν την έναρξη της εργασιακής σχέσης
- ε) αποζημιώσεις για τη λύση ή καταγγελία της εργασιακής σχέσης
- στ) συντάξεις που χορηγούνται από κύριο και επικουρικό φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης, καθώς και από επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο
- ζ) το ασφάλισμα που καταβάλλεται εφάπαξ ή με τη μορφή περιοδικής παροχής στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων
- η) κάθε άλλη παροχή που εισπράττεται έναντι υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης
- θ) Ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, το οποίο καταβάλλεται από τους Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στους εργαζομένους τους.

---

¹⁸ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

2.3 Παροχές σε είδος

Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 2, 3, 4 και 5 οποιεσδήποτε παροχές σε είδος που λαμβάνει ένας εργαζόμενος ή συγγενικό πρόσωπο αυτού συνυπολογίζονται στο φορολογητέο εισόδημά του στην αγοραία αξία τους, εφόσον η συνολική αξία των παροχών σε είδος υπερβαίνει το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά φορολογικό έτος¹⁹.

Η αξία της παραχώρησης ενός οχήματος σε εργαζόμενο ή εταίρο ή μέτοχο από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα εντός του φορολογικού έτους, υπολογίζεται ως ποσοστό της Λιανικής Τιμής Προ Φόρων (ΛΤΠΦ) του οχήματος ως εξής:

- α) για ΛΤΠΦ από 0 έως 12.000 ευρώ ως ποσοστό τέσσερα τοις εκατό (4%) της ΛΤΠΦ ως επιπλέον ετήσιο εισόδημα,
- β) για ΛΤΠΦ από 12.001 έως 17.000 ευρώ ως ποσοστό επτά τοις εκατό (7%) της ΛΤΠΦ ως επιπλέον ετήσιο εισόδημα,
- γ) για ΛΤΠΦ από 17.001 έως 20.000 ευρώ ως ποσοστό δεκατέσσερα τοις εκατό (14%) της ΛΤΠΦ ως επιπλέον ετήσιο εισόδημα,
- δ) για ΛΤΠΦ από 20.001 έως 25.000 ευρώ ως ποσοστό δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της ΛΤΠΦ ως επιπλέον ετήσιο εισόδημα,
- ε) για ΛΤΠΦ πλέον των 25.001 ευρώ ως ποσοστό είκοσι δύο τοις εκατό (22%) της ΛΤΠΦ ως επιπλέον ετήσιο εισόδημα, ανεξάρτητα αν το όχημα ανήκει στην επιχείρηση ή είναι μισθωμένο με οποιονδήποτε τρόπο στα ανωτέρω πρόσωπα. Το ανωτέρω ποσοστό καθενός οχήματος δεν επιμερίζεται σε περισσότερα του ενός πρόσωπα.

Η αξία της παραχώρησης του οχήματος μειώνεται βάσει παλαιότητας ως εξής:

- A. 0-2 έτη καμία μείωση
- B. 3-5 έτη μείωση δέκα τοις εκατό (10%)
- Γ. 6-9 έτη μείωση είκοσι πέντε τοις εκατό (25%)
- Δ. Από 10 έτη και μετά μείωση πενήντα τοις εκατό (50%).

---

¹⁹ Αθανασάκη Β., Κουκούτσης Γ., (2015), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

Από τις διατάξεις του παρόντος εξαιρούνται τα οχήματα που παραχωρούνται αποκλειστικά για επαγγελματικούς σκοπούς και έχουν Λιανική Τιμή Πώλησης προ Φόρων έως 12000 ευρώ.

Οι παροχές σε είδος με τη μορφή δανείου, προς εργαζόμενο ή εταίρο ή μέτοχο από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα περιβάλλονται τη μορφή έγγραφης συμφωνίας και αποτιμώνται με βάση το ποσό της διαφοράς που προκύπτει μεταξύ των τόκων που θα κατέβαλε ο εργαζόμενος στη διάρκεια του ημερολογιακού μήνα κατά τον οποίο έλαβε την παροχή, εάν το επιτόκιο υπολογισμού των τόκων ήταν το μέσο επιτόκιο αγοράς, του οποίου η μέθοδος υπολογισμού ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατά τον ίδιο μήνα και των τόκων που τυχόν κατέβαλε ο εργαζόμενος στη διάρκεια του εν λόγω ημερολογιακού μήνα. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται έγγραφη συμφωνία δανείου, το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου λογίζεται ως παροχή σε είδος. Η προκαταβολή μισθού άνω των τριών (3) μηνών θεωρείται δάνειο.

Η αγοραία αξία των παροχών σε είδος που λαμβάνει ένας εργαζόμενος ή εταίρος ή μέτοχος από νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα με τη μορφή δικαιωμάτων προαίρεσης απόκτησης μετοχών προσδιορίζεται κατά το χρόνο άσκησης του δικαιώματος προαίρεσης ή μεταβίβασής του και ανεξαρτήτως εάν συνεχίζει να ισχύει η εργασιακή σχέση. Η αγοραία αξία άσκησης δικαιώματος είναι η τιμή κλεισίματος της μετοχής στο χρηματιστήριο μειωμένη κατά την τιμή διάθεσης του δικαιώματος²⁰.

Η αγοραία αξία της παραχώρησης κατοικίας σε εργαζόμενο ή εταίρο ή μέτοχο από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα ενός φορολογικού έτους αποτιμάται στο ποσό του μισθώματος που καταβάλλει η επιχείρηση ή σε περίπτωση ιδιόκτητης κατοικίας σε ποσοστό τρία τοις εκατό (3%) επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου.

---

²⁰ Αθανασάκη Β., Κουκούτσης Γ., (2015), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

2.4 Απαλλαγές εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις

Από τον υπολογισμό του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις εξαιρούνται²¹:

- η αποζημίωση εξόδων διαμονής και σίτισης και η ημερήσια αποζημίωση που έχουν καταβληθεί από τον εργαζόμενο αποκλειστικά για σκοπούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας του εργοδότη
- η αποζημίωση για έξοδα κίνησης που καταβάλλονται από τον εργοδότη για υπηρεσιακούς λόγους, εφόσον αφορούν έξοδα κίνησης που πραγματοποιήθηκαν από τον εργαζόμενο κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του και αποδεικνύονται από νόμιμα παραστατικά
- το επίδομα αλλοδαπής που χορηγείται σε υπαλλήλους του Υπουργείου Εξωτερικών και των λοιπών δημόσιων πολιτικών υπηρεσιών
- οι κρατήσεις υπέρ των ασφαλιστικών ταμείων, οι οποίες επιβάλλονται με νόμο, ε οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλει ο εργαζόμενος περιλαμβανομένων των εισφορών εργοδότη και εργαζομένου υπέρ των επαγγελματικών ταμείων που έχουν συσταθεί με νόμο
- η εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή από ταμεία πρόνοιας και ασφαλιστικούς οργανισμούς του Δημοσίου, καθώς και επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο στους ασφαλισμένους και τα εξαρτώμενα μέλη του ασφαλισμένου
- η αξία των διατακτικών σίτισης αξίας έως έξι (6) ευρώ ανά εργάσιμη ημέρα
- οι παροχές ασήμαντης αξίας μέχρι του ποσού των είκοσι επτά (27) ευρώ ετησίως
- τα ασφάλιστρα που καταβάλλονται από τον εργαζόμενο ή τον εργοδότη για λογαριασμό του εργαζομένου στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων
- τα ασφάλιστρα που καταβάλλονται από τον εργοδότη για την ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή κάλυψη του υπαλληλικού του προσωπικού ή για την κάλυψη του κινδύνου ζωής ή ανικανότητάς του στο

---

²¹ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

πλαίσιο ασφαλιστηρίου συμβολαίου, μέχρι του ποσού των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ ετησίως ανά εργαζόμενο.

Οι ακόλουθες κατηγορίες εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις απαλλάσσονται από το φόρο:

α) Το εισόδημα που αποκτάται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους από αλλοδαπό διπλωματικό ή προξενικό εκπρόσωπο, κάθε φυσικό πρόσωπο που εργάζεται σε πρεσβεία, διπλωματική αποστολή, προξενείο ή αποστολή αλλοδαπού κράτους για τη διεκπεραίωση κρατικών υποθέσεων που είναι πολίτης του εν λόγω κράτους και κάτοχος διπλωματικού διαβατηρίου, καθώς και από κάθε φυσικό πρόσωπο που εργάζεται σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Διεθνούς Οργανισμού που έχει εγκατασταθεί βάσει διεθνούς συνθήκης την οποία εφαρμόζει η Ελλάδα²².

β) Η διατροφή που λαμβάνει ο/η δικαιούχος, σύμφωνα με δικαστική απόφαση ή συμβολαιογραφική πράξη.

γ) Η σύνταξη που καταβάλλεται σε ανάπηρους πολέμου και σε θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου, καθώς και σε ανάπηρους ειρηνικής περιόδου, στρατιωτικούς γενικά, που υπέστησαν βλάβη κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους ή τις οικογένειές τους

δ) Το εξωϊδρυματικό επίδομα και κάθε συναφές ποσό που καταβάλλεται σε ειδικές κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες.

ε) Οι μισθοί, οι συντάξεις και η πάγια αντιμισθία που χορηγούνται σε ανάπηρους με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον ογδόντα τοις εκατό (80%).

στ) Το επίδομα ανεργίας που καταβάλλει ο Ο.Α.Ε.Δ. στους δικαιούχους ανέργους, εφόσον το άθροισμα των λοιπών εισοδημάτων του φορολογούμενου δεν υπερβαίνει ετησίως τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ.

ζ) Το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (Ε.Κ.Α.Σ.) που καταβάλλεται στους δικαιούχους.

η) Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, σε αυτούς που διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους και σε όσους έχουν υποβάλει αίτηση για αναγνώριση προσφυγικής ιδιότητας,

---

²² Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

η οποία βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, από φορείς που υλοποιούν προγράμματα παροχής οικονομικής ενίσχυσης των προσφύγων, τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

θ) το επίδομα επικίνδυνης εργασίας που καταβάλλεται με τη μορφή πτητικού, καταδυτικού, ναρκαλιείας, αλεξιπτωτιστών, δυτών και υποβρυχίων καταστροφών σε αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και οπλίτες των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και του Λιμενικού Σώματος, καθώς και η ειδική αποζημίωση που καταβάλλεται στο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό και τα πληρώματα ασθενοφόρων του Ε.Κ.Α.Β. που εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία με αεροπορικά μέσα για παροχή Α' Βοηθειών, κατά ποσοστό εξήντα πέντε τοις εκατό (65%)²³.

2.5 Φορολογικός συντελεστής

Το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις υποβάλλεται σε φόρο σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα:

Εισόδημα σε ευρώ	Φορολογικός συντελεστής
0 – 20000	22%
20001 – 30000	29%
30001 – 40000	37%
40001 και μεγαλύτερο	45%

Τα προηγούμενα δεν εφαρμόζονται για το εισόδημα από μισθωτή εργασία που αποκτούν²⁴:

²³ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

²⁴ Καραβοκύρης Α, Σταματόπουλος Α., (2016), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σταμούλη

- Οι αξιωματικοί που υπηρετούν σε πλοία του εμπορικού ναυτικού και το οποίο φορολογείται με συντελεστή 15%
- Το κατώτερο πλήρωμα που υπηρετεί σε πλοία του εμπορικού ναυτικού και το οποίο φορολογείται με φορολογικό συντελεστή 10%

Έτσι με την επιφύλαξη παραπάνω διατάξεων φορολογείται αυτοτελώς με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης κάθε εφάπαξ αποζημίωση που παρέχεται από οποιονδήποτε φορέα και για οποιοδήποτε λόγο διακοπής της σχέσης εργασίας ή άλλης σύμβασης η οποία συνδέει το φορέα με το δικαιούχο της αποζημίωσης.

Ο φόρος υπολογίζεται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα²⁵:

Κλίμακιο αποζημίωσης σε ευρώ	Φορολογικός Συντελεστής
Λιγότερα από 60000	0%
60001 – 100000	10%
100001 – 150000	20%
Περισσότερα από 150000	30%

Το ασφάλισμα που καταβάλλεται στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων φορολογείται αυτοτελώς:

- Με συντελεστή 15% για κάθε περιοδικά καταβαλλόμενη παροχή
- Με συντελεστή 10% για εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή μέχρι 40000 ευρώ και με συντελεστή 20% για εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή κατά το μέρος που υπερβαίνει τις 40000 ευρώ

Οι συντελεστές των παραπάνω περιπτώσεων αυξάνονται κατά 50% σε περίπτωση είσπραξης από τον δικαιούχο ποσού πρόωρης εξαγοράς. Δεν θεωρείται πρόωρη εξαγορά κάθε καταβολή που πραγματοποιείται σε εργαζόμενο ο οποίος έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα ή έχει υπερβεί το 60^ο έτος της ηλικίας του καθώς και κάθε καταβολή που γίνεται χωρίς τη θέληση του εργαζόμενου όπως σε περίπτωση απόλυσης του εργαζόμενου ή πτώχευσης του εργοδότη.

²⁵ Καραβοκύρης Α, Σταματόπουλος Α., (2016), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σταμούλη

Για τους φορολογούμενους που κατοικούν μόνιμα σε νησιά με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους, το φορολογητέο εισόδημα του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας αυξάνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), προκειμένου να υπολογιστεί το ποσό του φόρου που αναλογεί στο εισόδημά τους.

2.6 Μείωση του φόρου εισοδήματος

Ο φόρος που προκύπτει κατά την εφαρμογή του άρθρου 15 μειώνεται κατά το ποσό των χιλίων εννιακοσίων (1.900) ευρώ για το φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 11, όταν το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. Η μείωση του φόρου ανέρχεται σε χίλια εννιακόσια πενήντα (1.950) ευρώ για το φορολογούμενο με ένα (1) εξαρτώμενο τέκνο, σε δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ για δύο (2) εξαρτώμενα τέκνα και σε δύο χιλιάδες εκατό (2.100) ευρώ για τρία (3) εξαρτώμενα τέκνα και άνω. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου²⁶.

Για φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις, το οποίο υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, το ποσό της μείωσης μειώνεται κατά δέκα (10) ευρώ ανά χίλια (1.000) ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις.

α) Προκειμένου να διατηρηθεί η μείωση φόρου σύμφωνα με το άρθρο αυτό, ο φορολογούμενος απαιτείται να πραγματοποιήσει δαπάνες απόκτησης αγαθών και λήψης υπηρεσιών στην ημεδαπή ή σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ε.Ο.Χ., οι οποίες να έχουν εξοφληθεί με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής, όπως, ενδεικτικά αλλά όχι περιοριστικά, κάρτες και μέσα πληρωμής με κάρτες, πληρωμή μέσω λογαριασμού πληρωμών παροχών υπηρεσιών πληρωμών του ν. 3862 / 2010 χρήση ηλεκτρονικού πορτοφολιού κτλ το ελάχιστο ποσό των οποίων προσδιορίζεται ως ποσοστό του φορολογητέου εισοδήματος του σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

---

²⁶ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

Εισόδημα σε ευρώ	Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και με μέσα πληρωμής με κάρτα
1-10000	10%
10001 - 30000	15%
30001 και περισσότερο	20% έως και το ποσό των 30000 ευρώ

β) Από την υποχρέωση χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής για την πραγματοποίηση των δαπανών εξαιρούνται φορολογούμενοι 70 ετών και άνω, άτομα με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, όσοι βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση, οι φορολογικοί κάτοικοι της Ε.Ε υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 20 του ν. 4172/2013 που υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης στην Ελλάδα και φορολογούνται με την κλίμακα από μισθωτή εργασία και συντάξεις. Για τους φορολογούμενους του προηγούμενου εδαφίου απαιτείται η προσκόμιση αποδείξεων ίσης αξίας σύμφωνα με την κλίμακα της προηγούμενης περίπτωσης

γ) Αν δεν καλύπτεται το ελάχιστο απαιτούμενο ποσό της παραπάνω κλίμακας τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά το ποσό που προκύπτει από τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου και του δηλωθέντος ποσού πολλαπλασιαζόμενης με συντελεστή 22%²⁷

δ) Εξαιρούνται από την υποχρέωση χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής και προσκόμισης αποδείξεων για την πραγματοποίηση δαπανών οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εξωτερικών οι στρατιωτικοί εφόσον υπηρετούν στην αλλοδαπή οι υπηρετούντες στη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο διαμένουν σε οίκο ευγηρίας και σε ψυχιατρικό κατάστημα και οι φυλακισμένοι

ε) Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων καθορίζεται η διαδικασία συγκέντρωσης των απαραίτητων δεδομένων από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών

στ) Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι εξαιρούμενες δαπάνες και άλλες κατηγορίες φορολογούμενων που εξαιρούνται από την υποχρέωση

²⁷ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

πραγματοποίησης των δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής τα επιπλέον κίνητρα για φορολογούμενους που υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα ποσοστά ελάχιστης δαπάνης και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας.

2.7 Πρόσθετες μειώσεις φόρου

Πρόσθετη μείωση φόρου 200 ευρώ προβλέπεται για το φορολογούμενο και τα εξαρτώμενα μέλη του²⁸:

α) πρόσωπα με τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) αναπηρία βάσει γνωμάτευσης του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ή της Ανώτατης του Στρατού Υγειονομικής Υπηρεσίας (Α.Σ.Υ.Ε.) για την πιστοποίηση αναπηρίας. Δεν λαμβάνεται υπόψη επαγγελματική ή ασφαλιστική αναπηρία

β) ανάπηροι αξιωματικοί και οπλίτες, οι οποίοι έχουν αποστρατευτεί ή/και αξιωματικοί, οι οποίοι υπέστησαν τραύμα ή νόσημα που επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο

γ) θύματα πολέμου ή τρομοκρατικών ενεργειών που δικαιούνται να λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία, συμπεριλαμβανομένων μελών των οικογενειών αξιωματικών και οπλιτών που απεβίωσαν κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας, τα οποία δικαιούνται να λαμβάνουν σύνταξη από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

δ) πρόσωπα που δικαιούνται σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ως ανάπηροι ή θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου.

2.8 Μειώσεις φόρου για ιατρικές δαπάνες

Το ποσό του φόρου μειώνεται σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για τα έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, εφόσον αυτά υπερβαίνουν το πέντε τοις εκατό (5%) του φορολογητέου εισοδήματος του φορολογούμενου. Το ποσό της μείωσης ανεξαρτήτως του ποσού των εξόδων δεν μπορεί να υπερβεί τις τρεις χιλιάδες

---

²⁸ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

(3.000) ευρώ.

Ως έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης θεωρούνται οι παρακάτω δαπάνες, κατά το μέρος που δεν καλύπτονται από ασφαλιστικά ταμεία ή/και ασφαλιστικές εταιρείες:

α) οι αμοιβές που καταβάλλονται σε ιατρούς και ιατρικά κέντρα, όλων των ειδικοτήτων για ιατρικές επισκέψεις, εξετάσεις και θεραπείες

β) τα έξοδα νοσηλείας που καταβάλλονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή ιδιωτικές κλινικές, καθώς και οι δαπάνες που καταβάλλονται για διαρκή κάλυψη ιατρικών αναγκών

γ) τα έξοδα για ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη γενικά

δ) οι αμοιβές που καταβάλλονται σε νοσηλευτές για την παροχή υπηρεσιών σε ασθενή κατά τη νοσηλεία του σε νοσοκομείο ή κλινική ή κατ' οίκον

ε) η δαπάνη για την αντικατάσταση μελών του σώματος με τεχνητά μέλη, καθώς και η δαπάνη για την αγορά ή τοποθέτηση στο σώμα του ασθενούς οργάνων, τα οποία είναι αναγκαία για τη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού

στ) τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των τέκνων με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον σαράντα τοις εκατό (40%) βάσει γνωμάτευσης του ΚΕ.Π.Α. ή της Α.Σ.Υ.Ε., εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα των τέκνων δεν υπερβαίνει το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ

ζ) η δαπάνη για δίδακτρα ή τροφεία σε ειδικές για την πάθησή τους σχολές ή σε ειδικά ιδρύματα ή οργανισμούς που καταβάλλονται για τέκνα με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον σαράντα τοις εκατό (40%) βάσει γνωμάτευσης του ΚΕ.Π.Α. ή της Α.Σ.Υ.Ε., εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα των τέκνων δεν υπερβαίνει το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ και

η) ποσό ίσο με το πενήντα τοις εκατό (50%) της δαπάνης που καταβάλλεται σε επιχειρήσεις περίθαλψης ηλικιωμένων²⁹.

Οι ιατρικές δαπάνες που πραγματοποιούνται για τα εξαρτώμενα μέλη του φορολογούμενου συνυπολογίζονται για τον προσδιορισμό του ποσού της μείωσης φόρου.

Οι ως άνω αναφερόμενες ιατρικές δαπάνες συνυπολογίζονται για τον προσδιορισμό του ποσού μείωσης φόρου υπό την προϋπόθεση ότι έχουν πραγματοποιηθεί με τη

---

²⁹ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

χρήση μέσων πληρωμής με κάρτα ή άλλου ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι εξαιρέσεις και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη εφαρμογή της παρούσας.

2.9 Μειώσεις φόρου και δωρεές

Το ποσό του φόρου μειώνεται κατά δέκα τοις εκατό (10%) επί των ποσών δωρεών προς τους φορείς που ορίζονται στην απόφαση της επόμενης παραγράφου, εφόσον οι δωρεές υπερβαίνουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους το ποσό των εκατό (100) ευρώ. Το συνολικό ποσό των δωρεών δεν μπορεί να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του φορολογητέου εισοδήματος.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζονται οι φορείς με έδρα την ημεδαπή ή άλλα κράτη - μέλη της Ε.Ε που αναγνωρίζονται για το σκοπό του προσδιορισμού της μείωσης φόρου επί του ποσού των χορηγούμενων σε αυτούς δωρεών, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, εφόσον τα ποσά των δωρεών κατατίθενται σε ειδικούς για το σκοπό αυτόν λογαριασμούς τραπεζών που λειτουργούν νόμιμα σε κράτος - μέλος της Ε.Ε³⁰.

2.10 Πίστωση φόρου και ρυθμίσεις για τους φορολογούμενους που δεν έχουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα

Οι φορολογούμενοι που δεν έχουν τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα δεν δικαιούνται τις μειώσεις φόρου, εκτός εάν: διατηρούν τη φορολογική τους κατοικία σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.

- τουλάχιστον το ενενήντα τοις εκατό (90%) του παγκόσμιου εισοδήματός τους αποκτάται στην Ελλάδα ή
- αποδεικνύουν ότι το φορολογητέο εισόδημά τους είναι τόσο χαμηλό ώστε θα δικαιούταν της μείωσης του φόρου δυνάμει της φορολογικής νομοθεσίας του κράτους της κατοικίας τους.

---

³⁰ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΚΕΡΔΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΑΥΤΩΝ

3.1 Ορισμοί

Ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της, όπως αυτά προκύπτουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Ειδικά, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων. Ειδικά, για τους ασκούντες ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα, στον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα περιλαμβάνονται εκ των άμεσων ενισχύσεων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, όπως αυτές ορίζονται, μόνο η βασική ενίσχυση καθώς και, κατά το ποσό που υπερβαίνουν τις δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ, οι πράσινες και συνδεδεμένες ενισχύσεις. Οι αγροτικές αποζημιώσεις στο σύνολό τους δεν περιλαμβάνονται στον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ειδικά, για τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, στον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν περιλαμβάνεται ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, εφόσον αυτό καταβάλλεται στους εργαζομένους τους³¹.

Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης

---

³¹ Αθανασάκη Β., Κουκούτσης Γ., (2015), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

Συναλλαγών (ΚΦΑΣ), όπως ισχύει. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά, σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.

Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ως «επιχειρηματική συναλλαγή» θεωρείται κάθε μεμονωμένη ή συμπτωματική πράξη με την οποία πραγματοποιείται συναλλαγή ή και η συστηματική διενέργεια πράξεων στην οικονομική αγορά με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Κάθε τρεις ομοειδείς συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εντός ενός εξαμήνου θεωρούνται συστηματική διενέργεια πράξεων. Η προηγούμενη διάταξη του δεν εφαρμόζεται για τους τίτλους του άρθρου 42 που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη αγορά, ή πολυμερή μηχανισμό διαπραγμάτευσης συμπεριλαμβανομένης και της Εναλλακτικής Αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών, ή για τα ομόλογα που εκδίδονται από εισηγμένες εταιρείες, καθώς και για τα κρατικά ομόλογα. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μπορεί να προβλέπεται η εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου και σε κάθε άλλη ρυθμιζόμενη αγορά ή άλλους τίτλους. Σε περίπτωση συναλλαγών που αφορούν ακίνητα, η περίοδος του δεύτερου εδαφίου είναι δύο έτη.

Κάθε προσαύξηση περιουσίας που προέρχεται από παράνομη ή αδικαιολόγητη ή άγνωστη πηγή ή αιτία θεωρείται κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

3.2 Οι εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Κατά τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα, επιτρέπεται η έκπτωση όλων των δαπανών, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23 του Κ.Φ.Ε., οι οποίες³²:

Α. Πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές της,

Β. Αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και η αξία της συναλλαγής δεν κρίνεται κατώτερη ή ανώτερη της αγοραίας, στη βάση των στοιχείων που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση

---

³² Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

Γ. Εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται και αποδεικνύονται με κατάλληλα δικαιολογητικά.

3.2.1 Δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας

Οι δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αποσβέσεις του εξοπλισμού και των οργάνων, που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκτέλεσης της επιστημονικής και της τεχνολογικής έρευνας, εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων κατά το χρόνο της πραγματοποίησής τους προσαυξημένες κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%). Τα κριτήρια χαρακτηρισμού των πιο πάνω δαπανών καθορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Αν προκύψουν ζημίες μετά την αφαίρεση του ως άνω ποσοστού μεταφέρονται με βάση το άρθρο 27 του παρόντος³³.

Συγχρόνως με την υποβολή της φορολογικής της δήλωσης, η επιχείρηση υποβάλλει στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τις δαπάνες έρευνας και τεχνολογίας που πραγματοποίησε. Ο έλεγχος και η πιστοποίηση των δαπανών αυτών διενεργούνται εντός χρονικού διαστήματος έξι μηνών. Μετά την άπρακτη παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας θεωρείται ότι οι σχετικές δαπάνες έχουν εγκριθεί. Σε κάθε περίπτωση, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ενημερώνει σχετικά το Υπουργείο Οικονομικών σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στο αρμόδιο Προεδρικό Διάταγμα.

---

³³ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

3.3 Οι μη εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Οι ακόλουθες δαπάνες δεν εκπίπτουν:

- α) τόκοι από δάνεια που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους, εκτός από τα τραπεζικά δάνεια διατραπεζικά δάνεια, καθώς και τα ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν ανώνυμες εταιρείες κατά το μέτρο που υπερβαίνουν τους τόκους που θα προέκυπταν εάν το επιτόκιο ήταν ίσο με το επιτόκιο των δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, όπως αυτό αναφέρεται στο στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος για την πλησιέστερη χρονική περίοδο πριν την ημερομηνία δανεισμού,
- β) κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής,
- γ) οι μη καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές,
- δ) προβλέψεις εκτός των οριζομένων στο άρθρο 26,
- ε) πρόστιμα και ποινές, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων,
- στ) η παροχή ή λήψη αμοιβών σε χρήμα ή είδος που συνιστούν ποινικό αδίκημα,
- ζ) ο φόρος εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων του τέλους επιτηδεύματος και των έκτακτων εισφορών, που επιβάλλεται για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., καθώς και ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) που αναλογεί σε μη εκπιπόμενες δαπάνες, εφόσον δεν είναι εκπεστέος ως Φ.Π.Α. εισροών³⁴,
- η) το τεκμαρτό μίσθωμα της παραγράφου 2 του άρθρου 39 σε περίπτωση ιδιόχρησης κατά το μέτρο που υπερβαίνει το τρία τοις εκατό επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου, οι δαπάνες για την οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων που αφορούν στη σίτιση και διαμονή πελατών ή εργαζομένων της κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό τοις εκατό επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,
- θ) οι δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, σίτισης και διαμονής

---

³⁴ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

φιλοξενούμενων προσώπων κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό τοις εκατό επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,

ι) οι δαπάνες ψυχαγωγίας. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογούμενου έχει ως κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας και οι δαπάνες αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής,

κ) προσωπικές καταναλωτικές δαπάνες και

λ) το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο ή που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 65 του Κ.Φ.Ε., εκτός εάν ο φορολογούμενος αποδείξει ότι οι δαπάνες αυτές αφορούν πραγματικές και συνήθεις συναλλαγές και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταφορά κερδών ή εισοδημάτων ή κεφαλαίων με σκοπό τη φοροαποφυγή ή τη φοροδιαφυγή. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν αποκλείει την έκπτωση των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος - μέλος της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ., εφόσον υπάρχει η νομική βάση για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Ελλάδας και του κράτους - μέλους.

3.4 Φορολογικές αποσβέσεις

Κατά τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα, οι φορολογίας αποσβέσεις των στοιχείων του ενεργητικού εκπίπτουν από:

A) Τον κύριο των παγίων στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης σε όλες τις περιπτώσεις εκτός της περίπτωσης β',

B) Τον μισθωτή, σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης³⁵.

Για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης, ο όρος «χρηματοοικονομική μίσθωση» σημαίνει οποιαδήποτε προφορική ή έγγραφη σύμβαση με την οποία ο εκμισθωτής υποχρεούται έναντι μισθώματος να παραχωρεί στον μισθωτή (χρήστη) τη χρήση ενός

---

³⁵ Αθανασάκη Β., Κουκούτσης Γ., (2015), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

περιουσιακού στοιχείου, εφόσον πληρούνται ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια:

A) Κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου περιέρχεται στον μισθωτή με τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης,

B) Η σύμβαση της μίσθωσης περιλαμβάνει όρο συμφέρουσας προσφοράς για την εξαγοράς του εξοπλισμού σε τιμή κατώτερη της αγοραίας αξίας,

Γ) Η περίοδος της μίσθωσης καλύπτει τουλάχιστον το ενενήντα τοις εκατό της οικονομικής διάρκειας ζωής του περιουσιακού στοιχείου όπως αυτή προκύπτει από τον πίνακα της παραγράφου 4 ακόμη και στην περίπτωση που ο τίτλος δεν μεταβιβάζεται κατά τη λήξη της μίσθωσης,

Δ) Κατά τη σύναψη της σύμβασης της μίσθωσης, η παρούσα αξία των μισθωμάτων ανέρχεται τουλάχιστον στο ενενήντα τοις εκατό της αγοραίας αξίας του περιουσιακού στοιχείου που εκμισθώνεται,

E) Τα περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται είναι τέτοιας ειδικής φύσης που μόνον ο μισθωτής δύναται να τα μεταχειριστεί δίχως να προβεί σε σημαντικές αλλοιώσεις.

Στην περίπτωση της μίσθωσης οχημάτων στην έννοια του μισθώματος σύμφωνα με την περίπτωση δ' δεν συμπεριλαμβάνονται τα κόστη λειτουργίας και κυκλοφορίας του οχήματος.

Επίσης, εδαφικές εκτάσεις, έργα τέχνης, αντίκες, κοσμήματα και άλλα πάγια στοιχεία ενεργητικού επιχειρήσεων που δεν υπόκεινται σε φθορά και αχρήστευση λόγω παλαιότητας, δεν υπόκεινται σε φορολογική απόσβεση.

Κόστος κτήσης ή κατασκευής, περιλαμβανομένου και του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής αποκατάστασης του περιβάλλοντος αποσβένονται, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα³⁶:

---

³⁶ www.minfin.gr

Κατηγορία ενεργητικού επιχείρησης	Συντελεστής φορολογικής απόσβεσης (% ανά φορολογικό έτος)
Κτίρια, κατασκευές, εγκαταστάσεις, βιομηχανικές και ειδικές εγκαταστάσεις, μη κτιριακές εγκαταστάσεις, αποθήκες και σταθμοί, περιλαμβανομένων των παραρτημάτων τους και ειδικών οχημάτων	4
Εδαφικές εκτάσεις που χρησιμοποιούνται σε εξόρυξη και λατομεία, εκτός αν χρησιμοποιούνται για τις υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	5
Μέσα μαζικής μεταφοράς, περιλαμβανομένων αεροσκαφών, σιδηροδρομικών συρμών, πλοίων και σκαφών	5
Μηχανήματα, εξοπλισμός εκτός Η/Υ και λογισμικού	10
Μέσα μεταφοράς ατόμων	16
Μέσα μεταφοράς εμπορευμάτων («εσωτερικές εμπορευματικές μεταφορές»)	12
Άυλα στοιχεία και δικαιώματα και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	10
Εξοπλισμός Η/Υ, κύριος και περιφερειακός και λογισμικό	20
Λοιπά πάγια στοιχεία της επιχείρησης	10

<p>Εξοπλισμός και όργανα, που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκτέλεσης επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας.</p> <p>Ως εξοπλισμός και όργανα που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εκτέλεσης της επιστημονικής και της τεχνολογικής έρευνας, θεωρείται αυτός, που περιγράφεται στο σχετικό άρθρο της κοινής υπουργικής απόφασης του άρθρου 22Α</p>	<p>40</p>
---	-----------

Ο συντελεστής φορολογικής απόσβεσης του προηγούμενου πίνακα για τα άυλα στοιχεία και δικαιώματα ισχύει, εφόσον δεν προκύπτει συμβατικά από την αρχική συμφωνία διαφορετική των δέκα ετών οικονομική διάρκεια ζωής, οπότε και ο συντελεστής διαμορφώνεται ως το ημίτιμο «1 διά έτη διάρκειας ζωής δικαιώματος». Σε περίπτωση δικαιωμάτων που θεμελιώθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης, για την αναπόσβεστη αξία ως διάρκεια δικαιώματος λαμβάνεται η υπολειπόμενη διάρκεια του δικαιώματος.

Ο υπολογισμός των φορολογικών αποσβέσεων είναι υποχρεωτικός, γίνεται σε ετήσια βάση και δεν επιτρέπεται η μεταφορά αποσβενόμενων ποσών μεταξύ οικονομικών χρήσεων³⁷.

Η φορολογική απόσβεση ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου αρχίζει από τον επόμενο μήνα εντός του οποίου χρησιμοποιείται ή τίθεται σε υπηρεσία από τον φορολογούμενο κατ' αναλογία με τους συντελεστές της παραγράφου 4.

Το ποσό της φορολογικής απόσβεσης δεν δύναται να υπερβεί το κόστος κτήσης ή κατασκευής περιλαμβανομένου του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής καθώς και αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Εάν η αποσβέσιμη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου της επιχείρησης είναι μικρότερη από χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ, το εν λόγω στοιχείο μπορεί να αποσβεστεί εξ ολοκλήρου μέσα στο φορολογικό έτος που αποκτήθηκε το περιουσιακό στοιχείο. Με απόφαση

³⁷ Μπάρμπας Ν., (2007), Φορολογία εισοδήματος, εκδόσεις Σάκκουλα

του Υπουργού Οικονομικών μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ποσό που ορίζεται στο προηγούμενο εδάφιο μία φορά ανά πέντε έτη, με βάση τα κατάλληλα στοιχεία που δημοσιεύονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.).

Οι νέες επιχειρήσεις δύνανται να αναβάλουν την φορολογική απόσβεση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης κατά τα πρώτα τρία (3) φορολογικά έτη.

Ο υπολογισμός της τιμής κτήσης σύμφωνα με τα άρθρα 41 και 42 γίνεται με βάση τις φορολογικές αποσβέσεις³⁸.

3.5 Επισφαλείς απαιτήσεις

Τα ποσά των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων και οι διαγραφές αυτών, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στις παραγράφους 5 έως 7 του παρόντος άρθρου, εκπίπτουν για φορολογικούς σκοπούς, ως εξής:

α) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μέχρι το ποσό των χιλίων ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό εκατό τοις εκατό της εν λόγω απαίτησης, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης,

β) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις άνω του ποσού των χιλίων ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα³⁹:

Χρόνος υπερωριότητας (σε μήνες)	Προβλέψεις (σε ποσοστό %)
>12	50
>18	75
>24	100

³⁸ Μπάρμπας Ν., (2007), Φορολογία εισοδήματος, εκδόσεις Σάκκουλα

³⁹ www.minfin.gr

Ανεξάρτητα από την παράγραφο 1, ο σχηματισμός προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων δεν επιτρέπεται στις περιπτώσεις επισφαλών απαιτήσεων κατά των μετόχων ή εταιρειών της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δέκα τοις εκατό (10%) και των θυγατρικών εταιρειών της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δέκα τοις εκατό εκτός αν για την αξίωση που αφορά αυτές τις οφειλές υπάρχει εκκρεμοδικία ενώπιον δικαστηρίου ή διαιτητικού δικαστηρίου, ή εάν ο οφειλέτης έχει υποβάλει αίτημα κήρυξης σε πτώχευση ή υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης ή σε βάρος του έχει εκκινήσει η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης. Επίσης, δεν επιτρέπεται ο σχηματισμός προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις που καλύπτονται από ασφάλιση ή οποιαδήποτε εγγυοδοσία ή άλλη ενοχική ή εμπράγματη ασφάλεια ή για οφειλές του Δημοσίου ή των Ο.Τ.Α. ή ο εκείνες που έχουν δοθεί με την εγγύηση αυτών των φορέων.

Η πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων, σύμφωνα με την παράγραφο 1, ανακτάται άμεσα με τη μεταφορά αυτής της πρόβλεψης στα κέρδη της επιχείρησης, εφόσον η απαίτηση:

- A. Καταστεί εισπράξιμη ή
- B. Διαγράφει.

Απαίτηση δύναται να διαγράφει για φορολογικούς σκοπούς μόνον εφόσον πληρούνται θηρευτικά οι εξής προϋποθέσεις⁴⁰:

- A. Έχει προηγουμένως εγγράφει ποσό που αντιστοιχεί στην οφειλή ως έσοδο,
- B. Έχει προηγουμένως διαγραφεί από τα βιβλία του φορολογούμενου και .
- Γ. Έχουν αναληφθεί όλες οι κατά νόμο ενέργειες για την είσπραξη της απαίτησης.

Οι τράπεζες μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επί του ποσού του ετήσιου μέσου όρου των πραγματικών χορηγήσεων όπως αυτό προκύπτει από τις μηνιαίες λογιστικές καταστάσεις τους. Τέτοιες χορηγήσεις συνιστούν οι απαιτήσεις κεφαλαίου και οι απαιτήσεις των εγγεγραμμένων τόκων, όχι όμως και επισφαλών ή μη εισπράξιμων τόκων των επισφαλών απαιτήσεων ή απαιτήσεων μη παραγωγικών, τους οποίους οι τράπεζες

---

⁴⁰ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

δικαιούνται να μην εμφανίζουν ή εγγράφουν στα βιβλία τους, υποχρεούμενες να αποδεικνύουν ότι πρόκειται για τέτοιους τόκους, καθώς και η κάλυψη στο σύνολό του ή εν μέρει ομολογιακού δανείου ιδιωτικών επιχειρήσεων ή η απόκτηση μετοχών κατά τη σύσταση ανώνυμης εταιρείας ή αύξηση του κεφαλαίου της, για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι τίτλοι των ομολογιών ή μετοχών παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας. Στις χορηγήσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια γενικά προς το Δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα δάνεια γενικά για τα οποία δόθηκε εγγύηση του Δημοσίου και οι καταθέσεις σε άλλες τράπεζες. Πέρα από το ποσοστό έκπτωσης που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο οι τράπεζες μπορούν να εκπίπτουν από το εισόδημά τους, για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων της χρήσης πρόσθετες ειδικές κατά περίπτωση προβλέψεις για την απόσβεση απαιτήσεων κατά πελατών τους, για τις οποίες έχει διακοπεί ο λογισμός τόκων.

Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό μέχρι δύο τοις εκατό (2%) επί του συνολικού ύψους μισθωμάτων, τα οποία προκύπτουν από τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, που έχουν συναφθεί μέσα στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Το ποσό αυτό της πρόβλεψης για κάθε φορολογικό έτος, συναθροιζόμενο με το ποσό της πρόβλεψης, η οποία διενεργήθηκε σε προγενέστερα φορολογικά έτη και εμφανίζεται στα τηρούμενα βιβλία της επιχείρησης, δεν μπορεί να υπερβεί το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Οι εταιρείες παρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) μπορούν να εκπίπτουν μέχρι ενάμιση τοις εκατό (1,5%) επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών που ο φορέας έχει προεξοφλήσει έναντι απαιτήσεων που έχει αναλάβει να εισπράξει από εξαγωγική δραστηριότητα χωρίς δικαίωμα αναγωγής, καθώς και μέχρι ένα τοις εκατό (1%) επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών των προεξοφλήσεων έναντι απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής⁴¹.

---

⁴¹ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

3.6 Μεταφορά ζημιών

Εάν με τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα το αποτέλεσμα είναι ζημία εντός του φορολογικού έτους, η ζημία αυτή μεταφέρεται για να συμψηφισθεί με τα επιχειρηματικά κέρδη διαδοχικά στα επόμενα πέντε (5) φορολογικά έτη. Η ζημία του προγενέστερου έτους συμψηφίζεται κατά προτεραιότητα έναντι της ζημίας μεταγενέστερου έτους.

Η χρεωστική διαφορά που προκύπτει σε βάρος των νομικών προσώπων του άρθρου 45 από την ανταλλαγή ομολόγων του ελληνικού δημοσίου ή εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του ελληνικού δημοσίου.

Ζημιές που προκύπτουν στην αλλοδαπή από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω μόνιμης εγκατάστασης δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό των κερδών του ίδιου φορολογικού έτους ούτε να συμψηφιστούν με μελλοντικά κέρδη, με εξαίρεση τις ζημιές από επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω μόνιμης εγκατάστασης που προκύπτουν σε άλλη χώρα ΕΕ, με την οποία η Ελλάδα έχει συνάψει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας, βάσει της οποίας τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν απαλλάσσονται⁴².

Εάν στη διάρκεια ενός φορολογικού έτους η άμεση ή έμμεση ιδιοκτησία του μετοχικού κεφαλαίου ή τα δικαιώματα ψήφου μιας επιχείρησης μεταβληθούν σε ποσοστό που υπερβαίνει το τριάντα τρία τοις εκατό (33%) της αξίας ή του αριθμού τους, η μεταφορά σύμφωνα με το παρόν άρθρο παύει να έχει εφαρμογή στις ζημιές που είχε η επιχείρηση αυτή κατά το εν λόγω φορολογικό έτος και τα προηγούμενα πέντε (5) έτη, εκτός αν ο φορολογούμενος αποδείξει ότι η μεταβολή της ιδιοκτησίας έγινε αποκλειστικά για εμπορικούς ή επιχειρηματικούς λόγους και όχι με σκοπό τη φοροαποφυγή ή φοροδιαφυγή.

---

⁴² Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

3.7 Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση

Οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 11 του παρόντος άρθρου αφορούν στην προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Προς το σκοπό της ένταξης στις διατάξεις των παραγράφων αυτών και για την ανάληψη των σχετικών εταιρικών ενεργειών, απαιτείται απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή συνεταίρων του νομικού προσώπου, κατόπιν ειδικής εισήγησης του Διοικητικού Συμβουλίου. Η απόφαση αυτή αφορά στο σχηματισμό ειδικού αποθεματικού και στη δωρεάν έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου κατά τις διατάξεις της παραγράφου 6, στην αύξηση του μετοχικού ή συνεταιριστικού κεφαλαίου του νομικού προσώπου με κεφαλαιοποίηση του ειδικού αποθεματικού και στην εξουσιοδότηση του Διοικητικού Συμβουλίου να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης⁴³.

Η ως άνω απόφαση γνωστοποιείται στη Φορολογική Διοίκηση και στην Εποπτική Αρχή.

Η ένταξη στο ειδικό πλαίσιο των διατάξεων του παρόντος άρθρου λήγει με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή συνεταίρων του νομικού προσώπου, κατόπιν εισήγησης του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέχρι το τέλος του προηγούμενου έτους εκείνου στο οποίο αφορά.

Οι αποφάσεις των προηγούμενων εδαφίων λαμβάνονται με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία που απαιτείται, κατά τις διατάξεις του ν. 2190/1920 ή του ν. 1667/1986, για την αύξηση του μετοχικού ή του συνεταιριστικού κεφαλαίου, αντίστοιχα.

Ειδικά, όσον αφορά στη λήξη της ένταξης, το νομικό πρόσωπο υποβάλλει προς την Εποπτική Αρχή σχετική αίτηση προς έγκριση τουλάχιστον τρεις (3) μήνες πριν από τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης, την οποία αυτή εγκρίνει ή απορρίπτει εντός δύο (2) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της.

Ο φόρος εισοδήματος, ο οποίος αναλογεί σε προσωρινές διαφορές, που αφορούν:

---

⁴³ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

A) στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) ποσό της χρεωστικής διαφοράς της παραγράφου 2 του άρθρου 27, που έχει προκύψει σε βάρος των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος νομικών προσώπων των παραγράφων 5, 6 και 7 του άρθρου 26 και

B) Στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου, οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015 αναφορικά με απαιτήσεις των προαναφερθέντων νομικών προσώπων, για το οποίο έχει ή θα λογισθεί «αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση», σύμφωνα με τις διατάξεις των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) και τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή τις αντίστοιχες διατάξεις του ν. 2238/1994 και εμφανίζεται στις τελευταίες εκάστοτε νομίμως ελεγμένες και εγκεκριμένες από την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων ή συνεταίρων, ετήσιες εταιρικές οικονομικές καταστάσεις των ανωτέρω νομικών προσώπων, εφόσον έχουν συνταχθεί με βάση τα ΔΠΧΑ, μετατρέπεται, στο σύνολο του ή μερικά με τον τρόπο που περιγράφεται κατωτέρω, κατά περίπτωση, σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση αυτού έναντι του Δημοσίου, σε περίπτωση κατά την οποία το λογιστικό μετά από φόρους, αποτέλεσμα χρήσης του νομικού προσώπου είναι ζημία, σύμφωνα με τις, κατά τα παραπάνω, νομίμως ελεγμένες και εγκεκριμένες εταιρικές οικοδομικές καταστάσεις από την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων ή συνεταίρων.

Το ποσό της οριστικής και εκκαθαρισμένης απαίτησης προσδιορίζεται δια του πολλαπλασιασμού του συνολικού ποσού της, κατά τα παραπάνω, οριζόμενης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης με το ποσοστό που αντιπροσωπεύει η λογιστική, μετά από φόρους, ζημία χρήσης στο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, όπως αυτά εμφανίζονται στις εκάστοτε ετήσιες εταιρικές οικονομικές καταστάσεις του νομικού προσώπου, οι οποίες έχουν συνταχθεί για το οικείο φορολογικό έτος, μη συμπεριλαμβανομένης σε αυτά της λογιστικής ζημίας χρήσης⁴⁴.

Η απαίτηση της παρούσας παραγράφου γεννάται κατά το χρόνο έγκρισης των εκάστοτε ετήσιων εταιρικών οικονομικών καταστάσεων από την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων ή συνεταίρων και συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων» κατά την έννοια του παρόντος νόμου) του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες οικονομικές καταστάσεις.

---

⁴⁴ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

Προκειμένου για το συμψηφισμό με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος, το νομικό πρόσωπο ή η συνδεδεμένη επιχείρηση μπορεί να υποβάλει εμπρόθεσμα συμπληρωματική δήλωση φορολογίας εισοδήματος μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία γέννησης της απαίτησης κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Σε περίπτωση που ο αναλογών φόρος εισοδήματος του φορολογικού έτους στο οποίο προέκυψε η λογιστική ζημία δεν επαρκεί για τον ολοσχερή συμψηφισμό της απαίτησης και κατά το μέρος που αυτή δεν έχει συμψηφισθεί, το νομικό πρόσωπο έχει άμεσα εισπράξιμη απαίτηση έναντι του Ελληνικού Δημοσίου για το υπόλοιπο (μη συμψηφισθέν) ποσό. Η απαίτηση αυτή καλύπτεται εντός ενός (1) μηνός από την υποβολή της (αρχικής ή συμπληρωματικής) δήλωσης φορολογίας εισοδήματος. Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου, το νομικό πρόσωπο εκδίδει δωρεάν παραστατικούς τίτλους δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μεριδίων κατά τις διατάξεις της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου, οι οποίοι ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Δημόσιο και αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές ή συνεταιριστικές μερίδες συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το εκατό τοις εκατό (100%) του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης, προ του συμψηφισμού της με το φόρο εισοδήματος του φορολογικού έτους στο οποίο προέκυψε η λογιστική ζημία. Ως αγοραία αξία των μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων νοείται⁴⁵:

(α) εφόσον οι μετοχές του νομικού προσώπου είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ο μέσος όρος της χρηματιστηριακής τιμής τους σταθμισμένος με βάση τον όγκο συναλλαγών, κατά τις προηγούμενες τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία που καθίσταται εισπρακτέα η, κατά τα παραπάνω, φορολογική απαίτηση ή

(β) εφόσον πρόκειται για συνεταιριστικές μερίδες ή μετοχές που δεν είναι εισηγμένες, η εσωτερική λογιστική αξία τους, όπως προκύπτει από τον νόμιμα συνταγμένο τελευταίο ισολογισμό του νομικού προσώπου, αφού ληφθούν υπόψη τυχόν παρατηρήσεις στην έκθεση ελέγχου του νόμιμου ελεγκτή. Η άσκηση των δικαιωμάτων μετατροπής πραγματοποιείται χωρίς την καταβολή ανταλλάγματος, με την κεφαλαιοποίηση του ειδικού αποθεματικού.

Στην περίπτωση πτώχευσης, ειδικής εκκαθάρισης ή εκκαθάρισης του νομικού προσώ-

---

⁴⁵ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

που, σε εφαρμογή διατάξεων της ελληνικής νομοθεσίας ή της ευρωπαϊκής, όπως αυτή έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο, το υπολειπόμενο ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου, μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση κατά τα οριζόμενα στην ίδια παράγραφο. Εάν η φορολογική απαίτηση δεν συμψηφισθεί ολοσχερώς με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου, το μη συμψηφισθέν μέρος της ανωτέρω απαίτησης αποτελεί άμεσα εισπράξιμη απαίτηση του από το Δημόσιο.

Οι διατάξεις της παραγράφου 2 δεν εφαρμόζονται στο ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει λογισθεί επί των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου αναφορικά με απαιτήσεις κατά εταιρειών του ίδιου εταιρικού ομίλου, καθώς και μετόχων, συνεταιρίων που κατέχουν ποσοστό άνω του τρία τοις εκατό (3%) του συνολικού συνεταιριστικού κεφαλαίου, μελών διοικητικών συμβουλίων, διευθυνόντων συμβούλων, γενικών διευθυντών και διευθυντών αυτών. Ως εταιρεία του ίδιου εταιρικού ομίλου νοείται κάθε συνδεδεμένη επιχείρηση κατά την έννοια του παρόντος νόμου.

Σε περίπτωση συμψηφισμού ή είσπραξης της απαίτησης, όπως προσδιορίζεται στην παράγραφο 2, το σχετικό ποσό αφαιρείται από τη συνολική φορολογική απαίτηση του νομικού προσώπου.

Για το ποσό που αντιστοιχεί στο ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) του ποσού της ανωτέρω φορολογικής απαίτησης, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2, το νομικό πρόσωπο σχηματίζει ισόποσο ειδικό αποθεματικό, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού ή συνεταιριστικού του κεφαλαίου και την έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων (δικαιώματα μετατροπής) προς το Ελληνικό Δημόσιο. Για το σκοπό αυτόν, κατά το χρόνο σχηματισμού του κατά τα ανωτέρω ειδικού αποθεματικού, το νομικό πρόσωπο εκδίδει προς το Ελληνικό Δημόσιο παραστατικούς τίτλους δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων (δικαιώματα μετατροπής) η συνολική αξία των οποίων προσδιορίζεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου⁴⁶. Οι τίτλοι είναι μετατρέψιμοι σε κοινές μετοχές ή συνεταιριστικές μερίδες, οι οποίες μπορεί να εκδοθούν και υπέρ το άρτιο. Οι κατά

---

⁴⁶ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

τα παραπάνω παραστατικοί τίτλοι είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμοι από τους κατόχους. Εντός εύλογου χρονικού διαστήματος μετά την ημερομηνία έκδοσης των τίτλων, οι υφιστάμενοι μέτοχοι ή συνεταίροι έχουν δικαίωμα εξαγοράς τους κατά την αναλογία συμμετοχής τους στο μετοχικό ή συνεταιριστικό κεφάλαιο του νομικού προσώπου κατά το χρόνο έκδοσης των τίτλων. Η απόκτηση των τίτλων από το Ελληνικό Δημόσιο, καθώς και η άσκηση των δικαιωμάτων μετατροπής από τους κατόχους τους πραγματοποιείται χωρίς αντάλλαγμα και δεν αποτελεί δημόσια προσφορά κατά την έννοια του νόμου 3401/2005.

Δεν αποτελεί, επίσης, δημόσια προσφορά η άσκηση του δικαιώματος εξαγοράς των τίτλων από τους υπάρχοντες μετόχους ή συνεταίρους. Μετά την άσκηση του δικαιώματος εξαγοράς από τους υφιστάμενους μετόχους ή συνεταίρους ή μετά την παρέλευση του εύλογου χρονικού διαστήματος χωρίς να ασκηθεί το δικαίωμα αυτό οι, κατά τα παραπάνω, παραστατικοί τίτλοι είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμοι έναντι ανταλλάγματος και διαπραγματεύσιμοι σε οργανωμένη αγορά.

Με Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου ορίζονται κάθε σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου θέμα και ιδίως η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου, τα απαιτούμενα στοιχεία τεκμηρίωσης για την επαλήθευση του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης απαίτησης κατά του Δημοσίου⁴⁷, η παρακολούθηση και πιστοποίηση του μη συμψηφισθέντος ετήσιου υπολοίπου της φορολογικής απαίτησης της παραγράφου 2, ο τρόπος αποπληρωμής της, ο οποίος είναι είτε μετρητοίς είτε με ταμειακά ισοδύναμα, όπως αυτά ορίζονται στο πρότυπο 7 των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η πιστοποίηση της εξόφλησης της απαίτησης αυτής, οι βασικοί όροι που διέπουν τους εκδιδόμενους παραστατικούς τίτλους δικαιωμάτων κτήσεων κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων (δικαιώματα μετατροπής), η μεταβίβασή τους, η αξία μεταβίβασης, ο χρόνος και η διαδικασία άσκησης του δικαιώματος εξαγοράς από τους μετόχους ή συνεταίρους του νομικού προσώπου, ο χρόνος κατά τον οποίο αυτοί καθίστανται διαπραγματεύσιμοι σε οργανωμένη αγορά και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια αναφορικά με το χρόνο και τη διαδικασία μετατροπής των δικαιωμάτων και την έκδοση (δωρεάν) κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων των νομικών προσώπων προς το Ελληνικό Δημόσιο.

---

⁴⁷ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

Από τη θέση σε ισχύ του παρόντος άρθρου, και για όσα νομικά πρόσωπα αποφασίσουν την ένταξή τους στις διατάξεις του παρόντος άρθρου, δεν εφαρμόζεται ως προς τις σε αυτό αναφερόμενες φορολογικές απαιτήσεις οποιαδήποτε άλλη διάταξη νόμου, η οποία τυχόν θέτει διαφορετικές προϋποθέσεις, αιρέσεις ή προθεσμίες στην επιστροφή από το Δημόσιο φόρου εισοδήματος.

Η τυχόν μείωση του ποσού της φορολογικής απαίτησης, κατόπιν του ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, συνεπάγεται την έκδοση πράξης διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου ή πράξης διόρθωσης αυτού, χωρίς αυτό να συνεπάγεται οποιαδήποτε αξίωση του νομικού προσώπου ή οποιουδήποτε άλλου σε βάρος οποιουδήποτε κατόχου, σχετικά με τους παραστατικούς τίτλους της παραγράφου 6 ή από οποιαδήποτε άλλη αιτία.

Σε περίπτωση μετατροπής της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί του ποσού των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω κάλυψης πιστωτικού κινδύνου κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2 σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου, το δικαιούχο νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να εκπίπτει από το φορολογητέο εισόδημά του το ποσό των προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω κάλυψης πιστωτικού κινδύνου, που αφορούν στο ποσό της κατά τα ανωτέρω μετατραπείσας φορολογικής απαίτησης σε οριστική. Το ως άνω ποσό εγγράφεται σε ειδικό λογαριασμό του νομικού προσώπου.

Το ποσό της χρεωστικής διαφοράς, για το οποίο έχει πραγματοποιηθεί μετατροπή της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου, αφαιρείται από το υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) ποσό της χρεωστικής διαφοράς, που εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα του νομικού προσώπου κατά τις διατάξεις του άρθρου 27 παράγραφος 2.

Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου αφορούν φορολογικές απαιτήσεις που γεννώνται από το φορολογικό έτος 2017 και εφεξής και ανάγονται στο φορολογικό έτος 2016 και εφεξής. Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση πτώχευσης, ειδικής εκκαθάρισης ή εκκαθάρισης του νομικού προσώπου, η φορολογική απαίτηση γεννάται οποτεδήποτε συντρέξουν τα γεγονότα αυτά μετά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος⁴⁸.

---

⁴⁸ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

3.8 Μέθοδος του προσδιορισμού των εσόδων

Το εισόδημα των φυσικών και νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα μπορεί να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας στις ακόλουθες περιπτώσεις⁴⁹:

Α. Όταν τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον νόμο για τα λογιστικά πρότυπα, ή

Β. Όταν τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, ή

Γ. Όταν τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση μετά από σχετική πρόσκληση.

Το εισόδημα φυσικών προσώπων, ανεξαρτήτως αν προέρχεται από άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί επίσης να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή έμμεσες μεθόδους ελέγχου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όταν το ποσό του δηλούμενου εισοδήματος δεν επαρκεί για την κάλυψη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης ή σε περίπτωση που υπάρχει προσαύξηση περιουσίας η οποία δεν καλύπτεται από το δηλούμενο εισόδημα.

3.9 Ο φορολογικός συντελεστής

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται με την κλίμακα της παραγράφου 1 του άρθρου 15, αφού προστεθούν σε τυχόν εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις. Για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν εφαρμόζονται οι μειώσεις του άρθρου 16. Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία υπάγεται στην ασφάλιση του ΟΓΑ, μαζί με εισόδημα από αγροτική δραστηριότητα, υπολογίζεται η μείωση του φόρου που προβλέπεται στο άρθρο 16 αλλά μόνον στο εισόδημα που αποκτάται από την

---

⁴⁹ Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

αγροτική δραστηριότητα. Εφόσον, μαζί με τα εισοδήματα του προηγούμενου εδαφίου αποκτάται και εισόδημα από μισθωτή εργασία ή συντάξεις, η μείωση ίου φόρου θα είναι αυτή που αναλογεί στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται από μισθωτή εργασία και συντάξεις, καθώς και αγροτική δραστηριότητα.

Για τα φυσικά πρόσωπα με πρώτη δήλωση έναρξης επιτηδεύματος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και για τα τρία (3) πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας της παραγράφου 1 μειώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), εφόσον το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημά τους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ⁵⁰.

Τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται αυτοτελώς με την κλίμακα της παραγράφου 1 του άρθρου 15.

Ο φόρος που προκύπτει για το εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση μειώνεται κατά το ποσό που προβλέπεται στο άρθρο 16.

Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από μισθούς και συντάξεις μαζί με εισόδημα ατομικής αγροτικής επιχείρησης, η μείωση φόρου υπολογίζεται μία φορά για το σύνολο των εισοδημάτων.

Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή και από ατομική αγροτική επιχείρηση μαζί με εισόδημα από λοιπές κατηγορίες, η μείωση του φόρου θα είναι αυτή που αναλογεί μόνο στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται αποκλειστικά από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή και από ατομική αγροτική επιχείρηση.

Η μείωση του φόρου της παρούσας παραγράφου για τους ασκούντες αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζεται μόνο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, εφόσον τουλάχιστον το 50% του εισοδήματος τους προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα.

Το εισόδημα από προσαύξηση περιουσίας της παραγράφου 4 του άρθρου 21 φορολογείται με συντελεστή τριάντα τρία τοις εκατό (33%).

Για τους φορολογούμενους που κατοικούν μόνιμα σε νησιά με πληθυσμό σύμφωνα με την τελευταία απογραφή κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους, το

---

⁵⁰ Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

φορολογητέο εισόδημα του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας της παραγράφου 1 αυξάνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), προκειμένου να υπολογιστεί το ποσό του φόρου που αναλογεί στο εισόδημά τους.

Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου ισχύει μέχρι την 31 η Δεκεμβρίου 2015.

Τα κέρδη των φυσικών προσώπων και των ατομικών επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην έννοια των πολύ μικρών επιχειρήσεων, όπως ορίζονται στη Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003, από τη διάθεση παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας προς την εταιρεία «Δ.Ε.Η. Α.Ε». ή άλλο προμηθευτή, μετά από την ένταξή τους στο «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) Κw», κατόπιν απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3468/2006 απαλλάσσονται του φόρου⁵¹.

---

⁵¹ Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

4.1 Ο εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας

Ο φορολογούμενος που υπόκειται σε φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων υποβάλλεται σε εναλλακτική ελάχιστη φορολογία όταν το τεκμαρτό εισόδημά του είναι υψηλότερο από το συνολικό εισόδημά του. Σε αυτή την περίπτωση στο φορολογητέο εισόδημα προστίθεται η διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος και αυτή φορολογείται, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 34.

Το τεκμαρτό εισόδημα υπολογίζεται με βάση τις δαπάνες διαβίωσης του φορολογούμενου και των εξαρτώμενων μελών του, σύμφωνα με τα άρθρα 31 έως και 34.

Το «συνολικό εισόδημα» προσδιορίζεται ως το συνολικό ποσό του φορολογητέου εισοδήματος κατά την έννοια του άρθρου 7 που αποκτά ο φορολογούμενος και τα εξαρτώμενα μέλη του από τις τέσσερις κατηγορίες ακαθάριστων εσόδων που αναγνωρίζονται στο άρθρο 7 του Κ.Φ.Ε⁵².

Οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού δεν εφαρμόζονται για τον αλλοδαπό διπλωματικό ή προξενικό εκπρόσωπο, κάθε φυσικό πρόσωπο που εργάζεται σε πρεσβεία, διπλωματική αποστολή, προξενείο ή αποστολή αλλοδαπού κράτους για τη διεκπεραίωση κρατικών υποθέσεων που είναι πολίτης του εν λόγω κράτους και κάτοχος διπλωματικού διαβατηρίου, καθώς και για κάθε φυσικό πρόσωπο που εργάζεται σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Διεθνούς Οργανισμού που έχει εγκατασταθεί βάσει διεθνούς συνθήκης την οποία εφαρμόζει η Ελλάδα.

---

⁵² Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

4.2 Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Για τον προσδιορισμό του τεκμαρτού εισοδήματος του φορολογουμένου, της συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών του λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα⁵³:

α) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, με βάση τα τετραγωνικά μέτρα της ιδιοκατοικούμενης ή μισθωμένης ή της δωρεάν παραχωρούμενης κύριας κατοικίας ορίζεται κλιμακωτά, για τα ογδόντα (80) πρώτα τετραγωνικά μέτρα κύριων χώρων αυτής, με σαράντα (40) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο, για τα επόμενα από ογδόντα ένα (81) μέχρι και εκατόν είκοσι (120) τετραγωνικά μέτρα κύριων χώρων αυτής, με εξήντα πέντε (65) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο, για τα επόμενα από εκατόν είκοσι ένα (121) μέχρι και διακόσια (200) τετραγωνικά μέτρα κύριων χώρων αυτής, με εκατόν δέκα (110) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο, για τα διακόσια ένα (201) έως τριακόσια (300) τετραγωνικά μέτρα κύριων χώρων αυτής, με διακόσια (200) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο και για τα πλέον των τριακοσίων (300) τετραγωνικών μέτρων κύριων χώρων αυτής, με τετρακόσια (400) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο. Για τον υπολογισμό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης των βοηθητικών χώρων της κύριας κατοικίας ορίζεται ποσό σαράντα (40) ευρώ το τετραγωνικό μέτρο. Τα παραπάνω ποσά προσαυξάνονται, προκειμένου για κατοικίες που βρίσκονται σε περιοχές με τιμή ζώνης, σύμφωνα με τον αντικειμενικό προσδιορισμό των ακινήτων, από 2.800 ευρώ έως 4.999 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο, κατά ποσοστό σαράντα τοις εκατό (40%) και για περιοχές με τιμή ζώνης από 5.000 ευρώ και άνω το τετραγωνικό μέτρο, κατά ποσοστό εβδομήντα τοις εκατό (70%). Όλα τα παραπάνω ποσά προσαυξάνονται, προκειμένου για μονοκατοικίες, κατά ποσοστό 20%.

β) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που εκτιμάται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα μιας ή περισσότερων ιδιοκατοικούμενων ή μισθωμένων δευτερευουσών κατοικιών, καθώς και των βοηθητικών χώρων αυτών ορίζεται στο ½ της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης.

Για τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που δεν έχουν εγκατάσταση στην Ελλάδα, αλλά υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης, καθώς και για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις, το

---

⁵³ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

ποσό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης που προκύπτει με βάση αυτοκίνητα αυτής της περίπτωσης, ιδιοκτησίας του αλλοδαπού νομικού προσώπου ή ιδιοκτησίας ή κατοχής γραφείου, υποκαταστήματος ή πρακτορείου της αλλοδαπής επιχείρησης εγκατεστημένου στην Ελλάδα, βαρύνει το πρόσωπο που εκπροσωπεί στην Ελλάδα το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ή την αλλοδαπή επιχείρηση ή προΐσταται του γραφείου ή υποκαταστήματος ή πρακτορείου.

Η αντικειμενική αυτή δαπάνη βαρύνει καθένα από τα φυσικά πρόσωπα που ορίζονται από τις διατάξεις αυτής της παραγράφου ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής ή κατοικίας τους και δεν μπορεί για καθένα από αυτά τα πρόσωπα και για κάθε εταιρία να είναι ανώτερη από τη μεγαλύτερη αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από αυτοκίνητο της εταιρίας.

Αν ο φορολογούμενος και τα εξαρτώμενα μέλη του είναι κύριοι ή κάτοχοι και άλλων επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, η αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει για τα αυτοκίνητα αυτά λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής αντικειμενικής δαπάνης.

Η αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει βάσει επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης, του οποίου κύριος ή κάτοχος είναι ανήλικο τέκνο, λογίζεται ως αντικειμενική δαπάνη του γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα και αν αυτός έχασε τη γονική μέριμνα, του άλλου γονέα. Αν αποκτηθεί ή μεταβιβασθεί με οποιοδήποτε τρόπο επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης κατά τη διάρκεια του έτους, η αντικειμενική δαπάνη περιορίζεται σε τόσα δωδέκατα όσοι και οι μήνες κυριότητας ή κατοχής του αυτοκινήτου. Διάστημα μεγαλύτερο από δεκαπέντε (15) ημέρες λογίζεται ως ολόκληρος μήνας. Τα ίδια εφαρμόζονται και σε περίπτωση ακινησίας ή ολοκληρωτικής καταστροφής του αυτοκινήτου από οποιαδήποτε αιτία⁵⁴.

Αν μεταβιβασθεί ή αποκτηθεί εικονικά αυτοκίνητο από περισσότερα πρόσωπα, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη του ισχύει αυτοτελώς στο σύνολό της για καθέναν από τους συμβαλλομένους. Εικονική θεωρείται η μεταβίβαση ή η κτήση που πραγματοποιείται ιδίως μεταξύ συγγενών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας κατ' ευθεία γραμμή ή εκ πλαγίου μέχρι και τον τρίτο βαθμό, επιτρέπεται όμως η ανταπόδειξη. Όταν η συγκυριότητα είναι πραγματική, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιμερίζεται

---

⁵⁴ Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

κατά το λόγο των ιδανικών μεριδίων καθενός συγκυρίου.

Προκειμένου για εκπαιδευτές οδηγών αυτοκινήτων, καθώς και για τις επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων, που χρησιμοποιούν για το σκοπό αυτόν περισσότερα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, για τον υπολογισμό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης λαμβάνεται υπόψη το αυτοκίνητο που δίνει τη μεγαλύτερη αντικειμενική δαπάνη. Στις περιπτώσεις ενοικίασης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων επιβατικών ιδιωτικής ή μικτής χρήσης, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, που αντιστοιχεί στο χρόνο χρησιμοποίησης αυτών, βαρύνει τον μισθωτή τους.

4.3 Δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων

Ως ετήσια δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών του λογίζονται και τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται για⁵⁵:

- Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων ή τρίτροχων αυτοκινούμενων οχημάτων, πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας.

Ως κινητά πράγματα μεγάλης αξίας νοούνται εκείνα που η αξία τους υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ. Αν η αξία κάθε πράγματος είναι μικρότερη του ποσού αυτού, τα αγορασθέντα όμως πράγματα αποτελούν κατά τις συναλλακτικές αντιλήψεις ενιαίο σύνολο, τότε για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία όλων αυτών των πραγμάτων, εφόσον υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.

- Αγορά επιχειρήσεων ή σύσταση ή αύξηση του κεφαλαίου επιχειρήσεων που λειτουργούν ατομικώς ή με τη μορφή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης ή ανώνυμης εταιρείας ή περιορισμένης ευθύνης εταιρίας ή ιδιωτικής κεφαλαιουχικής εταιρίας ή κοινωνίας ή κοινοπραξίας ή αστικής εταιρίας ή αγορά εταιρικών μερίδων και χρεογράφων γενικώς.
- Αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης. Ως τίμημα αγοράς

---

⁵⁵ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

λαμβάνεται το ποσό της συνολικής επιβάρυνσης, όπως προκύπτει από τα οικεία πωλητήρια συμβόλαια, εκτός εάν από έλεγχο προκύπτει μεγαλύτερο ποσό, οπότε λαμβάνεται υπόψη αυτό⁵⁶.

- Χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε.
- Η ετήσια δαπάνη για δωρεές, γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών, εφόσον αυτά υπερβαίνουν ετησίως τα τριακόσια (300) ευρώ, εκτός από τις δωρεές προς το δημόσιο τους δήμους και τις κοινότητες του κράτους, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία, που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς τα προνοιακά ιδρύματα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ως και τα προνοιακά ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου των οποίων οι εν γένει δαπάνες λειτουργίας καλύπτονται τουλάχιστον κατά εβδομήντα τοις εκατό (70%) με επιχορηγήσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Ομοίως, εξαιρούνται οι δωρεές ή χορηγίες προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν συσταθεί νόμιμα και τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν συσταθεί νόμιμα, εφόσον επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς.
- Απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιοσδήποτε μορφής. Στο ποσό της δαπάνης αυτής περιλαμβάνεται και το ποσό των οικείων τόκων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι τυχόν τόκοι υπερημερίας

---

⁵⁶ Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

4.4 Μη εφαρμογή αντικειμενικών δαπανών και υπηρεσιών

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη και η δαπάνη απόκτησης περιουσιακών στοιχείων δεν εφαρμόζονται:

- Προκειμένου για αντικειμενική δαπάνη, η οποία προκύπτει βάσει επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης αναπήρου, το οποίο απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας
- Προκειμένου για αλλοδαπό προσωπικό που δεν διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα ή ημεδαπό προσωπικό που διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό και απασχολείται αποκλειστικά σε επιχειρήσεις που υπάγονται στις διατάξεις του α.ν. 89/1967 (Α' 132), του α.ν. 378/1968 (Α' 82) και του άρθρου 25 του ν. 27/1975 (Α' 77), για το ποσό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης, η οποία προκύπτει βάσει του επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης ή της κατοικίας⁵⁷.
- Προκειμένου για επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων που έχουν υπαχθεί στο ειδικό καθεστώς φορολογίας του άρθρου 45 του ν. 2859/2000, για την αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει βάσει των επιβατικών αυτοκινήτων που έχουν αγορασθεί για μεταπώληση με βάση τις διατάξεις του άρθρου 45 του ν. 2859/2000, εφόσον η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας του μεταβιβαζόμενου αυτοκινήτου οχήματος έχουν παραμείνει στη Δ.Ο.Υ., στην οποία έγινε η μεταβίβαση του αυτοκινήτου προς την επιχείρηση μεταπώλησης μέχρι και την ημερομηνία μεταπώλησης από αυτή σε τρίτο και το αυτοκίνητο κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν κυκλοφόρησε παράνομα. Οι μεταπωλήτριες επιχειρήσεις έχουν υποχρέωση μαζί με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος να συνυποβάλουν υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986, στην οποία να αναγράφουν τα πιο πάνω αυτοκίνητα που αγόρασαν ή πώλησαν στο οικείο έτος.
- Προκειμένου για ατομικές επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων της περίπτωσης αυτής, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από τα προς πώληση οχήματα, όταν δεν κατατεθούν η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας τους στη Δ.Ο.Υ., σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μεγαλύτερη αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από αυτοκίνητο της επιχείρησης. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου έχουν εφαρμογή για

---

⁵⁷ www.minfin.gr

δαπάνες που προκύπτουν από 1.1.2010 και μετά. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζεται κάθε άλλο θέμα για την εφαρμογή αυτής της περίπτωσης.

- Προκειμένου για αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει με βάση σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής μόνιμων κατοίκων εξωτερικού
- Προκειμένου για αγορά πάγιου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης από πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Προκειμένου για αγορά επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, ειδικά διασκευασμένων για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες που υπερβαίνουν σε ποσοστό το εξήντα επτά τοις εκατό (67%).

Ως επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης ειδικά διασκευασμένα για κινητικά αναπήρους θεωρούνται εκείνα που διασκευάστηκαν ύστερα από άδεια της αρμόδιας αρχής για να οδηγούνται από πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητική αναπηρία με ποσοστό πάνω από εξήντα επτά τοις εκατό (67%) ή για να μεταφέρουν αυτά τα πρόσωπα μαζί με τα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για τη μετακίνησή τους.

- Οι ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες που υπολογίζονται σύμφωνα με το άρθρο 31 προκειμένου για συνταξιούχους, οι οποίοι έχουν υπερβεί το 65ο έτος της ηλικίας τους, εφαρμόζονται μειωμένες κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) των όσων προκύπτουν σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις.
- Προκειμένου για αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες του άρθρου 31 φυσικού προσώπου που έχει τη φορολογική κατοικία του στην αλλοδαπή. Προκειμένου για δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 32 φυσικού προσώπου που έχει τη φορολογική κατοικία του στην αλλοδαπή εφόσον δεν αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα⁵⁸.

---

⁵⁸ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

4.5 Διαφορά εισοδήματος και υπολογισμός του φόρου αυτής

Η διαφορά που προκύπτει μεταξύ του τεκμαρτού και του συνολικού εισοδήματος κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 30, η οποία προστίθεται στο φορολογητέο εισόδημα, προσδιορίζεται από τη Φορολογική Διοίκηση κατά το ίδιο φορολογικό έτος σύμφωνα με τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους και φορολογείται⁵⁹:

α) σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 15 εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από μισθωτή εργασία ή/και συντάξεις ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του προκύπτει από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή δεν υπάρχει εισόδημα από καμία κατηγορία ή έχει εισόδημα μόνο από κεφάλαιο ή/και από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου και το τεκμαρτό του εισοδήματος δεν υπερβαίνει το ποσό των εννιά χιλιάδων πεντακοσίων (9.500) ευρώ ή

β) σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 29, εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από επιχειρηματική δραστηριότητα ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του δεν προκύπτει από μισθωτή εργασία και συντάξεις.

Εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από ατομική αγροτική επιχείρηση ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του προκύπτει από ατομική αγροτική επιχείρηση.

γ) Σύμφωνα με την κλίμακα της παραγράφου 1 του άρθρου 15, εφόσον ο φορολογούμενος είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο ανέργων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο. Α. Ε.Δ).

Η Φορολογική Διοίκηση κατά τον προσδιορισμό της διαφοράς της προηγούμενης παραγράφου υποχρεούται να λάβει υπόψη τα αναγραφόμενα στη δήλωση χρηματικά ποσά, τα οποία αποδεικνύονται από νόμιμα παραστατικά στοιχεία. Ο φορολογούμενος φέρει το βάρος της απόδειξης για τα ποσά που ιδίως είναι:

α) Πραγματικά εισοδήματα τα οποία αποκτήθηκαν από τον φορολογούμενο, τη σύζυγό του και τα εξαρτώμενα μέλη του και τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Αν τα εισοδήματα αυτά αποκτήθηκαν στην αλλοδαπή, αναγνωρίζονται, εφόσον υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα ή απαλλάσσονται νομίμως από αυτόν.

β) Χρηματικά ποσά που δεν θεωρούνται εισόδημα κατά τις ισχύουσες διατάξεις,

---

⁵⁹ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

- γ) Χρηματικά ποσά που προέρχονται από τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων,
- δ) Εισαγωγή συναλλάγματος που δεν εκχωρείται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον δικαιολογείται η απόκτησή του στην αλλοδαπή⁶⁰.

---

⁶⁰ Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκε η λογιστική και φορολογική αντιμετώπιση των δαπανών των φυσικών προσώπων για το οικονομικό έτος 2016 καθώς και η έκπτωση δαπανών από το συνολικό εισόδημα.

Σε ένα ευμετάβλητο φορολογικό πλαίσιο, όπου επιχειρήσεις, μισθωτοί και ελεύθεροι επαγγελματίες μαστιζόμενοι και από την υπάρχουσα οικονομική κρίση προσπαθούν να επιβιώσουν πρωτίστως, αλλά ταυτόχρονα και να αναπτυχθούν, η εργασία μου έρχεται να βοηθήσει με τους κάτωθι τρόπους.

Τα κυριότερα συμπεράσματα που απορρέουν από την περαιτέρω ανάπτυξη του θέματος συνοψίζονται στα ακόλουθα :

Περιγράφοντας τις δαπάνες, που οι φορολογικές αρχές αποδέχονται ως παραγωγικές, άρα και εκπίπτονται από τα έσοδα, ενημερώνοντας παράλληλα για το ποιες δαπάνες δεν αναγνωρίζονται ή με άλλα λόγια ποιες από αυτές οι ελεγκτές έχουν δικαίωμα να τις θεωρήσουν ως μη «πραγματικές» και να τις απορρίψουν, επιβαρύνοντας ταυτόχρονα την επιχείρηση, το μισθωτό, ή τον ελεύθερο επαγγελματία με πρόστιμα ή προσαυξήσεις.

Η πολυπλοκότητα του φορολογικού μας συστήματος, επιδιώκεται να βελτιωθεί με το νέο φορολογικό νόμο 3842/2010 περιλαμβάνοντας μία σειρά μέτρων για την περιστολή της φοροδιαφυγής όπως η ενίσχυση των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, ο προγραμματισμός και η διενέργεια των φορολογικών ελέγχων, η επιβολή προστίμων από το ΥΠΕΕ και το ηλεκτρονικό περουσολόγιο για όλους τους φορολογούμενους.

Επίσης από το 2011 κάθε συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων και ιδιωτών μέχρι 1.500 ευρώ θα γίνεται μέσω χρεωστικής ή πιστωτικής κάρτας και μεταξύ επιχειρήσεων πάνω από 3.000 ευρώ θα θεωρείται νόμιμη μόνο αν γίνεται με κατάθεση στην τράπεζα ή μέσω επιταγών. Κατά τον ίδιο τρόπο τιμολόγια μεταξύ επιχειρήσεων άνω των 3.000 ευρώ θα γίνονται δεκτά μόνο ηλεκτρονικά.

Δεδομένου ότι το ποσοστό φορολογικών εσόδων επί του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι σχετικά χαμηλό για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, η ανάπτυξη ενός δίκαιου συστήματος και η απλοποίηση των διαδικασιών του, θα δίνει κίνητρα σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς επενδυτές που θα ήθελαν να δοκιμάσουν τις ικανότητές τους στον επιχειρηματικό στίβο της Ελλάδας.

Στην παρούσα κατάσταση της χώρας μας, τα φορολογικά μέτρα δεν πρέπει να είναι ο μόνος τρόπος κάλυψης των ελλειμμάτων του δημοσίου αλλά να υπάρξει και μία ορθολογικότερη διαχείριση των δημόσιων δαπανών .

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένα καλό φορολογικό σύστημα θα πρέπει να περιέχει κυρίως τα εξής στοιχεία :

- α. Δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους.
- β. Για τον προσδιορισμό του φορολογικού βάρους, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η μετακύλιση και το σημείο τελικής επίπτωσης του φόρου.
- γ. Οι φόροι θα πρέπει να είναι επιλεγμένοι έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται η επίπτωσή τους στις οικονομικές αποφάσεις των πολιτών.
- δ. Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος πρέπει να διευκολύνει την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής για σταθεροποίηση και ανάπτυξη.
- ε. Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό και κατανοητό τόσο στους φοροτεχνικούς υπαλλήλους, όσο και στους φορολογούμενους, να επιτρέπει την εφαρμογή του χωρίς διακρίσεις και να έχει χαμηλό κόστος διαχείρισης.

Να υπάρξει ουσιαστικά ένα σχεδιασμένο και σταθερό φορολογικό σύστημα με βάση τις ανάγκες της χώρας το οποίο να έχει τη δυνατότητα να παραμείνει αμετάβλητο για ένα εύλογο χρονικό διάστημα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική:

Αθανασάκη Β., Κουκούτσης Γ., (2015), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003), Εισαγωγή στη φορολογία, εκδόσεις Μπένου

Καραβοκύρης Α, Σταματόπουλος Α., (2012), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σταμούλη

Καραγιάννης Ι., (2016), Φορολογικά φοροτεχνικά υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φορολογικές δηλώσεις, εκδόσεις Φοροπράξη

Καραντάνα Α., Μιχελινάκης Β., (2016), Ο νέος κώδικας φορολογίας εισοδήματος, Νομική βιβλιοθήκη

Λεονάρδος Α., (2007), Η φορολογία των επιχειρήσεων, εκδόσεις Σάκκουλα

Μπάρμπας Ν., (2007), Φορολογία εισοδήματος, εκδόσεις Σάκκουλα

Πάσχος Π., (2003), Φορολογία, εκδόσεις Μπένου

Συλλογικό έργο, (2006), Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, εκδόσεις Σάκκουλα

Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., (2015), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, εκδόσεις Σάκκουλα

Ξενόγλωσση:

Chelliah R., (1971), Trends in taxation in developing countries, Staff – papers, IMF,
Jstor

Hinrichs H., (1966), A general theory of tax structure change during economic
development

Musgreave R., (1971), Economics of fiscal federalism, Nebraska Journal of
economics and business, Jstor

Prest A., (1962), The sensitivity of the yield of personal income tax in the United
Kingdom, The economic journal, Jstor

Διαδίκτυο:

www.minfin.gr